

ROBERT DŽORDAN
BRENDON SANDERSON

TOČAK VREMENA

KNJIGA TRINAESTA

**TORNJEVI
PONOĆI**

**Preveo
Ivan Jovanović**

Laguna

Naslov originala
Robert Jordan and Brandon Sanderson
The Towers of Midnight
Book Thirteen of The Wheel of Time

Copyright © 2010 by The Bandesnatch Group, Inc.
All rights reserved.

Translation Copyright © 2013, 2023, 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Džejsona Denzela, Melisu Krejb, Boba Klaca,
Dženifer Lijang, Lindu Taglijeri, Meta Heča,
Li Batler, Majka Makerta
i sve one čitaoce koji su godinama
Točak vremena videli kao deo sopstvenog života
i u tome drugima pomagali
da svoj život poboljšaju.

SADRŽAJ

MAPE 10–11, 224

Prolog	RAZLIKE	13
Poglavlje 1	PRVO JABUKE	45
Poglavlje 2	PITANJA PREDVODNIŠTVA	51
Poglavlje 3	AMIRLININ GNEV	61
Poglavlje 4	ŠARA STENJE	73
Poglavlje 5	PISMENA	86
Poglavlje 6	ISPITIVAČKE NAMERE	101
Poglavlje 7	LAKŠE OD PERA	111
Poglavlje 8	CURA SA SEDAM PRUGA	119
Poglavlje 9	KRV U VAZDUHU	132
Poglavlje 10	NAKON OPAČINE	138
Poglavlje 11	NEOČEKIVANO PISMO	146
Poglavlje 12	PRAZNA MASTIONICA	156
Poglavlje 13	ONO ŠTO JE POSTIGNUTO	160
Poglavlje 14	ZAVET	167
Poglavlje 15	ISKORISTITI OBLUTAK	180
Poglavlje 16	ŠANA'HAR	192
Poglavlje 17	RASTANCI I SASTANCI	204
Poglavlje 18	SNAGA OVOGA MESTA	218
Poglavlje 19	RAZGOVOR O ZMAJEVIMA	234
Poglavlje 20	IZBOR	249
Poglavlje 21	OTVORENA KAPIJA	266

Poglavlje 22	KRAJ LEGENDE	281
Poglavlje 23	LISIČJE GLAVE	304
Poglavlje 24	SUPROTSTAVLJANJE	320
Poglavlje 25	POVRATAK U BANDAR EBAN	335
Poglavlje 26	PREGOVORI	343
Poglavlje 27	POZIV NA GLASANJE	355
Poglavlje 28	NEOBIČNE STVARI	364
Poglavlje 29	STRAŠAN OSEĆAJ	377
Poglavlje 30	LJUDI OVDE SANJAJU	392
Poglavlje 31	U PRAZNINU	403
Poglavlje 32	OLUJA SVETLOSTI	412
Poglavlje 33	DOBRA SUPA	424
Poglavlje 34	PRESUDA	440
Poglavlje 35	ISPRAVNA STVAR	454
Poglavlje 36	POZIVNICA	464
Poglavlje 37	TAMA U KULI	475
Poglavlje 38	RANE	490
Poglavlje 39	U TROSTRUKOJ ZEMLJI	502
Poglavlje 40	KOVANJE	507
Poglavlje 41	NEOČEKIVANI SAVEZNIK	521
Poglavlje 42	JACE OD KRVI	531
Poglavlje 43	MALO ČAJA	537
Poglavlje 44	TRAPAVA MOLBA	544
Poglavlje 45	PONOVNI SASTANAK	553
Poglavlje 46	OBRADA KOŽE	564
Poglavlje 47	ODAJA ZA PODUČAVANJE	576
Poglavlje 48	BLIZU AVENDESORE	593
Poglavlje 49	SUNČEV DVOR	602
Poglavlje 50	BIRANJE NEPRIJATELJA	612
Poglavlje 51	ISKUŠAVANJE	619
Poglavlje 52	ČIZME	628
Poglavlje 53	KAPIJA	640
Poglavlje 54	SVETLOST SVETA	657
Poglavlje 55	OSTAVLJEN	668
Poglavlje 56	NEŠTO NIJE U REDU	675
Poglavlje 57	ZEC ZA VEČERU	681
Epilog	I POSLE	689
	REČNIK	703
	O AUTORIMA	715

Ubrzo je postalo očigledno, čak i u samom stedingu, da se Šara rasenjuje. Nebo se natmurilo. Naši mrtvi su se pojavili, stojeći u prstenovima izvan granica stedinga i gledajući unutra. Najveći nespokoj budilo je to što je drveće obolelo, a nijedna pesma nije mogla da ga izleči.

U tom vremenu tuge ja sam prišao Velikom panju. Isprva mi je to bilo zabranjeno, ali moja majka Kovril zahtevala je da mi se pruži prilika. Ne znam šta ju je navelo da se predomisli, budući da se upravo ona žučno zalagala za stavove suprotne strane. Ruke su mi se tresle. Na meni je bilo da budem poslednji govornik i izgledalo je kao da je većina već odlučila da se Knjiga prelaza otvori. To su smatrali završenom stvari, a mene nebitnim.

A ja sam znao da će čovečanstvo biti ostavljeno da se samo suoči sa Senkom ako moj govor ne bude dobar i veran istini. U tom trenutku, moja usplahirenost i bojazan su nestale. Osećao sam samo spokoj, mirnu usredsređenost. Otvorio sam usta – i progovorio.

– iz *Ponovorođenog Zmaja*,
Loijal, sin Arenta, sina Halanovog,
iz stedinga Šangtai

MRTVO
MORE

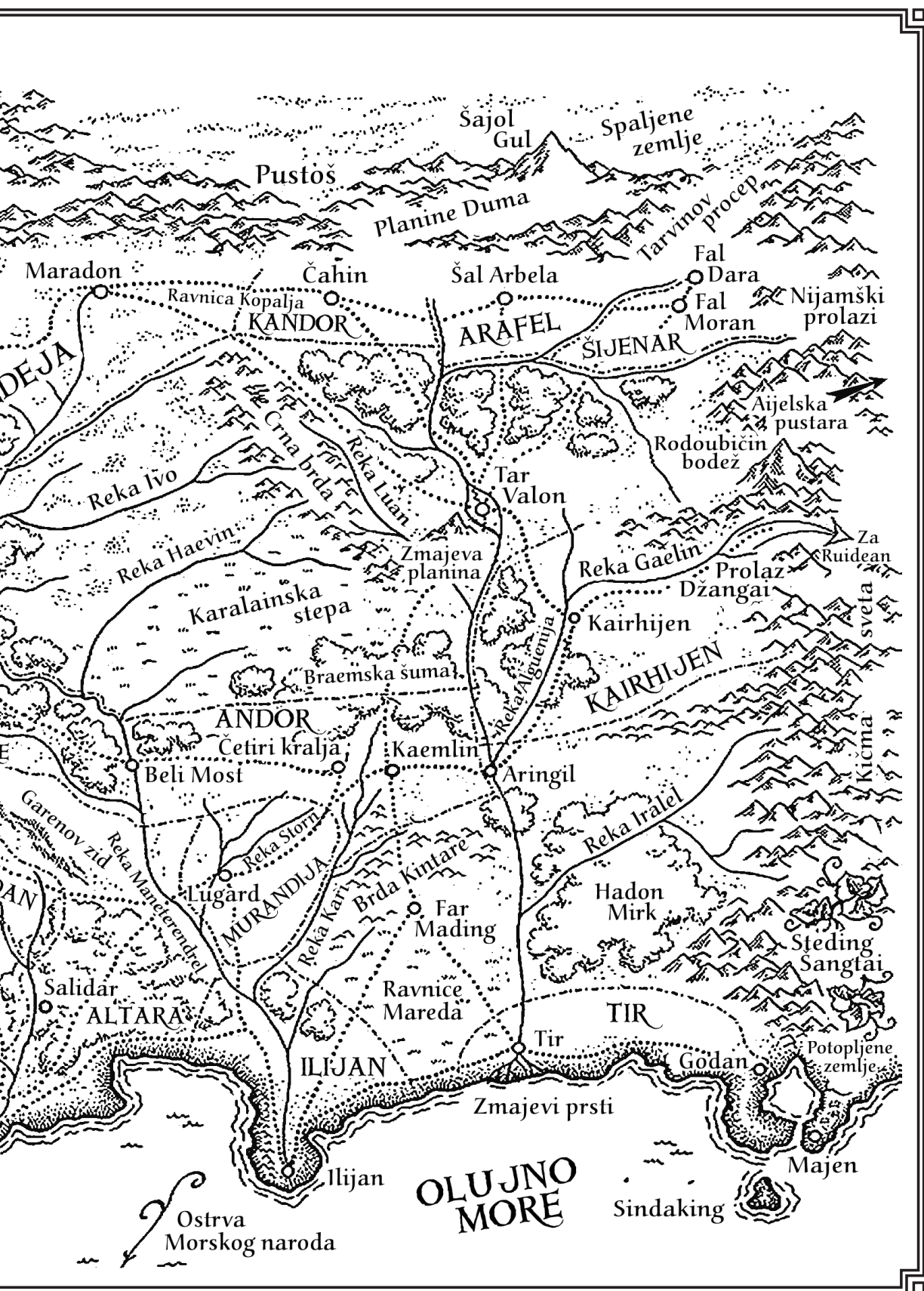

ARITSKI
OKEAN

Tremalking

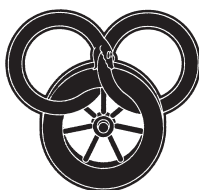

PROLOG

RAZLIKE

Mandarbova kopita dobovala su po krševitom tlu u dobro poznatom ritmu dok je Lan Mandragoran jahao ka svojoj smrti. Grlo ga je peklo od suvog vazduha, a zemlja je bila poprskana belim kristalima soli koji su se uzdizali iz dubina. Crveno stenje štrčalo je daleko na severu, ukaljano bolešću. Belezi Pustoši gmizali su preko njega nalik na tamne lišajeve.

Nastavio je da jaše ka istoku, prateći Pustoš. I dalje je u Saldeji, gde ga je žena ostavila, svega za dlaku ispunjavajući svoje obećanje da će ga odvesti u Krajine. Taj put se već dugo pruža pred njim. Pre dvadeset godina skrenuo je s njega, kada je pristao da sledi Moirainu, ali oduvek je znao da će se na njega vratiti. Nositi ime njegovih očeva znači upravo to; nositi mač na boku i hadori na glavi znači upravo to.

Taj stenoviti deo severne Saldeje poznat je kao Zaravni Proska. Sumorno mesto za jahanje, pošto tu nije rasla nijedna biljčica. Vetar je duvao sa severa, noseći sa sobom smrad koji kao da je dopirao iz neke duboke vrele baruštine, prepune leševa. Olujno nebo iznad njega bilo je tmurno i zloslutno.

Ta žena, pomislio je Lan, odmahujući glavom. Kako je brzo Ninaeva naučila da govori i razmišlja kao Aes Sedai. Ne boli ga to što sam jaše u smrt, ali to što zna da ona strahuje za njega... to ga boli. Veoma.

Već danima nije nikoga video. Saldejci imaju utvrde na jugu, ali tu je krajolik izbrazdan urvinama i jazovima, tako da je Trolocima teško da tuda napadaju; više vole da napadaju u blizini Maradona.

Međutim, to ne znači da on može da se opusti. Tako blizu Pustoši, čovek nikada ne sme da se opušta. Primetio je jedno brdašce koje bi bilo zgodno za izviđački položaj. Dobro je pazio na ma kakve naznake pokreta. Obišao je jedno ulegnuće u tlu, čisto za slučaj da ga u njemu čeka nečija zaseda. Sve vreme je držao luk. Kada bude zašao malo dalje ka istoku, zaći će dublje u Saldeju i preći u Kandor, s njegovim dobrim putevima. A onda...

Niz obližnju padinu zakotrlja se šljunak.

Lan pažljivo izvadi strelu iz tula privezanog za Mandarbovo sedlo. Odakle li se taj zvuk začuo? *Sa desne strane*, zaključio je. Južno. Ona tamo padina; neko prilazi iza nje.

Lan nije zauzdao Mandarba. Da se zvuk kopita promenio, to bi bilo upozorenje za one koji dolaze. Tiho je digao luk, osećajući kako mu se prsti znoje u rukavicama od meke jelenske kože. Stavio je strelu na luk i pažljivo ga zategao, privlačeći strelu sve do obraza, udišući njene mirise. Gušćja pera, smola.

Jedna prilika se pojavi iza južnog obronka. Čovek se ukoči, a stari čupavi tovarni konj ga obiđe i nastavi dalje. Zaustavi se tek kada mu se konopac privezan oko vrata zategao.

Čovek je bio u smeđoj košulji i prašnjavim čakširama. Za pojas je zadenuo mač, a ruke su mu bile mišićave i snažne, ali nije delovao preteće. Zapravo, delovao mu je nekako poznato.

„Lorde Mandragorane!“, uzviknu taj čovek, pa požuri napred, vodeći konja za sobom. „Napokon sam te pronašao. Pretpostavio sam da ćeš putovati Kremerskim drumom!“

Lan spusti luk i zauzda Mandarba. „Poznajem li te?“

„Doneo sam potrepštine, milostivi!“ Čovek je crnokos i preplanule puti. Verovatno krajiškog roda. Produžio je prema Lanu, preterano poletan, cimajući debelim prstima konopac kojim je pretovareni konj bio vezan. „Računao sam da nemaš dovoljno hrane. Poneo sam i šatore – četiri komada, za svaki slučaj – kao i nešto vode. Hrane za konje. I...“

„Ko si ti?“, prasnu Lan. „I otkud znaš ko sam ja?“

Čovek se lecnu i zastade. „Ja sam Bulen, milostivi. Iz Kandora.“

Iz Kandora... Lan se sećao jednog vižljastog mladog glasnika. Sa iznenađenjem, uvide sličnost. „*Bulene?* Čoveče, pa to je bilo pre dvadeset godina!“

„Znam, lorde Mandragorane. Ali kada se u palati proneo glas da je Zlatni ždral razvijen, znao sam šta mi je činiti. Dobro sam savladao mačevanje, milostivi. Došao sam da jašem s tobom i...“

„Glas o mom putovanju proneo se čak do Aesdaišara?“

„Da, milostivi. El’Ninaeva je došla kod nas, vidiš. Kazala nam je šta si uradio. Drugi se prikupljaju, ali ja sam pošao prvi. Znao sam da će ti biti potrebne namirnice.“

Plamen spalio tu ženu, pomislio je Lan. Još ga je naterala da se *zakune* da će prihvatiti sve koji budu želeli da jašu s njim! Pa, ako ona može da se igra sa istinom, može i on. Lan je kazao da će prihvatiti sve koji budu želeli da *jašu* s njim. Taj čovek nije konjanik. Stoga, Lan može da ga odbije. To je bedna razlika, ali dvadeset godina provedenih u društvu Aes Sedai naučilo ga je kako da pazi šta priča.

„Vrati se u Aesdaišar“, kaza mu Lan. „Reci im da je moja žena pogrešila i da *nisam* razvio Zlatnog ždrala.“

„Ali...“

„Sine, nisi mi potreban. Sada odlazi.“ Lan mamuznu Mandarba da krene hodom, pa prođe čoveka koji je stajao na putu. Nekoliko narednih trenutaka, Lan je mislio da će njegovo naređenje biti poslušano, mada ga je savest mučila zbog poigravanja sa zavetom koji je dao.

„Otac mi je bio Malkijerac“, javi se Bulen iza njega. Lan samo produži.

„Poginuo je kada mi je bilo pet godina“, doviknu Bulen. „Oženio se Kandorkom. Oboje su ubili razbojnici. Ne pamtim ih najbolje. Sećam se samo jedne stvari koju mi je otac rekao: da ćemo se jednoga dana boriti za Zlatnog ždrala. Ovo je sve što mi je ostalo od njega.“

Lan nije mogao a da se ne osvrne dok je Mandarb nastavljao napred. Bulen je držao tanku kožnu vrpcu, hadori kakav na glavi nosi svaki Malkijerac koji se zavetovao da se bori protiv Senke.

„Nosio bih hadori svog oca“, doviknu Bulen, sve jačim glasom, „ali nemam koga da pitam mogu li. Takav je običaj, zar ne? Neko mora da mi podari pravo da ga stavim. Pa, želim da se borim protiv Senke do kraja svog života.“ Spusti pogled na hadori, pa onda opet diže glavu i viknu: „Hoću da se suprotstavim mraku, al’Lane Mandragorane! Zar ćeš mi reći da ne mogu?“

„Idi Ponovorođenom Zmaju“, odvrati mu Lan. „Ili u vojsku svoje kraljice. Primiće te.“

„A ti? Zar ćeš jahati sve do Sedam kula bez ikakvih potreština?“

„Loviću.“

„Izvinjavam se, milostivi, ali jesi li ti *video* ove krajeve? Pustoš se primiće sve više i više ka jugu. Ništa ne raste, čak ni u krajevima koji su nekada bili plodni. Divljač je retka.“

Lan se pokoleba, pa zauzda Mandarba.

„Pre svih onih godina“, doviknu Bulen, hodajući napred i vodeći svog tovarnog konja, „nisam ni znao ko si ti, mada jesam znao da si izgubio nekoga od nas ko ti je bio mnogo drag. Godinama sam psovao samog sebe zbog toga što ti nisam bolje služio. Zavetovao sam se da ću se jednoga dana boriti rame uz rame s tobom.“ Priđe pored Lana. „Pitam tebe, zato što nemam oca – mogu li da nosim hadori i da se borim uz tebe, al’Lane Mandragorane? Kralju moj?“

Lan lagano uzdahnu, prigušujući osećanja. *Ninaeva, kada te sledeći put budem video...* ali više je nikada neće videti. Pokuša da ne razmišlja o tome.

Jeste dao zavet. Aes Sedai mogu da izvrstavaju svojim obećanjima, ali da li to njemu daje pravo da čini to isto? Ne. Čovek je onakav kakva mu je čast. Ne može da odbije Bulena.

„Jahaćemo u potaji“, reče mu Lan. „*Nećemo* razviti Zlatnog ždrala. Nikome nećeš govoriti ko sam.“

„Da, milostivi“, kaza Bulen.

„Onda ponosno nosi taj hadori“, reče mu Lan. „Premalo ljudi poštuje stare običaje. I da, možeš da mi se pridружиš.“

Lan mamuznu Mandarba da krene, a Bulen peške pođe za njim. I tako od jednog postaje dvojica.

* * *

Perin tresnu čekićem o usijano gvožđe. Žiške se razleteše po vazduhu poput svitaca. Lice mu je mokro od znoja. Nekim ljudima smeta zveket metala po metalu, ali ne i Perinu. Njega taj zvuk smiruje. On diže čekić, pa opet zamahnu njime.

Žiške. Leteći opiljci svetlosti, koji mu se odbijaju od kožnog prsluka i kecelje. Od svakog udarca, zidovi te prostorije – podignuti od debelog kožolistovog drveta – *bruje*, odgovarajući na zveket metala. On to sanja, premda nije u vučjem snu. To zna, mada ne zna *kako* to zna.

Prozori su mračni; jedina svetlost dopire od tamnocrvenog ognja koji plamti s njegove desne strane. Dve gvozdene prečage greju se u ugljeglju, čekajući svoj red na nakovnju. Perin opet zamahnu čekićem.

To je spokoj. To je *dom*.

Pravi nešto važno. Nešto veoma važno. To je deo nečega većeg. Prvi korak u pravljenju nečega jeste zaključiti iz čega se to sastoji. Gazda Luhan je tome naučio Perina prvog dana u kovačnici. Čovek ne može da napravi ašov ako ne shvata kako se držalje spajaju s glavom. Čovek ne može da napravi šarku ako ne zna gde se umeće klin. Ni zakivak ne može da se napravi ako se ne zna od čega se sastoji: glave, tela, šiljka.

Shvati delove, Perine.

Jedan vuk je ležao u uglu. Bio je veliki i prosedog krzna, inače bledosivog kao rečni oblutak, prepunog ožiljaka od života provedenog u bitkama i lovu. Vuk je ležao s glavom na šapama, gledajući Perina. To je prirodno. *Naravno* da je vuk u uglu. Zašto ne bi tu bio? To je Skakač.

Perin je radio, uživajući u vrelini kovačnice, znoju koji mu se sliva niz ruke, mirisu vatre. Oblikovao je jednu gvozdenu šipku, udarajući po jednom na svaka dva otkucanja srca. Metal nije stizao da se ohladi, već je zadržavao podatnu crveno-žutu boju.

Šta ja to pravim? Perin mašicama diže blistavo gvožđe. Vazduh se mreškao oko njega.

Tres, tres, tres, posla mu Skakač, obraćajući mu se slikama i mirisima. *Kao štene koje skače na leptire.*

Skakač nije video nikakvu svrhu u oblikovanju metala, pa mu je bilo smešno to što ljudi rade takve stvari. Za jednog vuka, stvar je to što jeste. Zašto ulagati toliki trud da se ta stvar promeni u nešto drugo?

Perin spusti gvožđe, a ono se smesta ohladi i stade da iz žute prelazi u narandžastu, pa u grimiznu i na kraju mrkocrnu. Čekićem ga je sabio u izobličeni grumen, veličine možda njegove dve pesnice. Gazda Luhan bi se posramio kada bi video tako aljkavo urađen posao. Perin mora da otkrije šta to pravi, i to brzo – pre nego što mu se majstor vrati.

Ne. Nije tako. San zadrhta, a zidovi postaše magloviti.

Nisam više šegrt. Perin se šakom u debeloj rukavici uhvati za glavu. *Više nisam u Dvema Rekama. Sada sam čovek, oženjeni čovek.*

Perin zgrabi mašicama grumen neoblikovanog gvožđa, pa ga odsečno spusti na nakovanj. Gvožđe ožive od vreline. *Sve je i dalje onako kako ne treba da bude.* Perin tresnu čekićem. *Sada bi trebalo da je sve bolje! Ali nije. Nekako je još gore.*

Nastavi da tuče čekićem. Mrzi one glasine koje ljudi u logoru šapuću o njemu. Perin je bio bolestan i Berelajn se brinula o njemu. To je sve. Ali ono šaputanje nikako da prestane.

Udarao je čekićem iznova i iznova. Varnice su sevale po vazduhu kao vodopad. Bilo ih je previše za jednu gvozdenu polugu. Udari još jednom, pa udahnu i izdahnu.

Grumen gvožđa se nije promenio. Perin zareža i zgrabi mašice, sklanjajući grumen u stranu i uzimajući novu polugu iz ugljevlja. *Mora da završi tu stvar.* Ona je veoma važna. Ali šta on to pravi?

Opet poče da kuje. *Moram da provodim više vremena sa Failom, da shvatim šta se dešava i da otklonim tu neprijatnost koja vlada između nas. Ali nema vremena!* One Svetlošču zaslepljene budale oko njega ne umeju da se staraju o sebi. Nikome u Dvema Rekama nikada ranije nije bio potreban vlastelin.

Radio je neko vreme, a onda digao drugi komad gvožđa. To parče gvožđa se ohladilo i pretvorilo u ružnu pljosnatu polugu otprilike dužine njegove podlaktice. Još jedan aljkavo iskovan komad. Spusti ga u stranu.

Ako si nesrećan, posla mu Skakač, *uzmi svoju nju i idi. Ako ti ne želiš da predvodiš čopor, predvodiće ga neko drugi.* Vukovo slanje došlo mu je kao niz slika trka preko polja, tako da mu se zrnevlje pšenice na stabljikama češalo o njušku. Vedro nebo, hladan lahor, uzbuđenje i žudnja za pustolovinom. Miris sveže kiše, divljih pašnjaka.

Perin gurnu mašice u ugljevlje kako bi uzeo poslednju polugu gvožđa. Plamtela je opasnim žutilom. „Ne mogu da odem.“ Pruži polugu prema vuku. „To bi značilo da odustanem od toga da budem vuk. To bi značilo da bih izgubio sebe. To neću uraditi.“

Držao je skoro istopljeni čelik između njih, a Skakač ga je gledao, tako da su mu se žute iskre svetlosti odražavale u očima. Taj san je tako čudan. U prošlosti, Perinovi obični snovi i vučji snovi bili su odvojeni. Šta li to pretapanje znači?

Perin se boji. Postigao je kolebljivo primirje s vukom u sebi. Opasno je postati previše blizak sa vukovima, ali to ga nije sprečilo da im se obrati kada je tragao za Failom. Sve za Failu. Ali Perin je tada bezmalo poludeo, pa je čak pokušao i da ubije Skakača.

Perin nema ni izbliza onako vlast nad sobom kako je pretpostavljao. Vuk u njemu i dalje bi mogao da prevlada.

Skakač zevnu tako da mu jezik ispade iz usta. Po mirisu bi se reklo da mu je sve to zabavno.

„Ovo nije smešno.“ Perin spusti poslednju polugu a da nije ni počeo da radi na njoj. Ohladila se i poprimila oblik tankog pravougaonika, prilično podsećajući na začetke šarke.

Nevolje nisu zabavne, Mladi Biče, saglasi se Skakač. *Ali ti se pentraš i silaziš preko istog zida iznova i iznova. Dođi. Hajde da trčimo.*

Vukovi žive u trenutku; mada se sećaju prošlosti i kao da imaju nekakav čudan osećaj za budućnost, ne brinu ni o jednom ni o drugom. Ne onako kao što ljudi to

čine. Vukovi slobodno trče, loveći vetrove. Pridružiti se njima značilo bi zaboraviti bol, tugu i osujećenost. Biti slobodan...

Ta sloboda bi previše koštala Perina. Ostao bi bez Faile, pa i bez samog *sebe*. On ne želi da bude vuk. Želi da bude čovek. „Postoji li neki način da preokrenem ovo što mi se dešava?“

Preokreneš? Skakač naheri glavu. Vukovi ne idu unazad.

„Mogu li...“ Perin se mučio da objasni to što hoće da kaže. „Mogu li da pobegnem tako daleko da vukovi ne mogu da me čuju?“

Skakač je delovao zbunjeno. Ne. „Zbunjeno“ nije dovoljno dobar izraz da opiše mučna slanja koja su dopirala od Skakača. Ništavilo, smrad trulog mesa, vukovi koji zavijaju od bola. Skakač ne može da zamisli kako je to biti odsečen.

Perin je bio ošamućen. Zašto li je prestao da kuje? Mora da završi. Gazda Luhan će biti razočaran! Ono grumenje je užasno. Trebalo bi da ga sakrije. Da napravi nešto drugo i da pokaže kako *jeste* sposoban. On *ume* da kuje. Zar ne?

Iza njega se začu neko šištanje. Perin se okrenu, iznenadivši se kada ugleda kako jedno od buradi za kaljenje pored ognjišta ključa. *Naravno*, pomisli. Ona prva dva komada koja sam završio – tu sam ih ubacio.

Izenada obuzet strepnjom, Perin zgrabi mašice i zagnjuri ih u ključalu vodu, a para mu se diže u lice. Nađe nešto na dnu bureta i izvadi ga mašicama: parče usijanog metala.

Sjaj iščile. To parče metala zapravo je bila čelična figurica u obliku visokog i mršavog čoveka s mačem na leđima. Svaka pojedinost na toj figurici beše jasno prikazana – nabori košulje, kožne vrpce na balčaku sićušnog mača. Ali lice mu je izvitopereno, a usta razjapljena u nemom vrisku.

Aram, pomisli Perin. *Ime mu je bilo Aram*.

Perin ne može *to* da pokaže gazda Luhanu! Zašto li je napravio tako nešto?

Figurica još više razjapi usta, nemo vrišteći. Perinu se ote uzvik, pa je ispusti s mašica i odskoči. Statuica pade na drveni pod i razmrskala se.

Zašto toliko razmišljaš o njemu? Skakač zevnu širokim vučjim zevom, a jezik mu se povuče. *Uobičajeno je da mlado štene izaziva vođu čopora. Bio je glup, a ti si ga porazio.*

„Ne“, prošapta Perin. „To nije uobičajeno za ljude. Ne za prijatelje.“

Zidovi kovačnice iznenada se razidoše i pretvoriše u dim. Delovalo mu je prirodno da se to dogodi. Perin napolju ugleda ulicu obasjanu dnevnim svetlošću, u gradu s radnjama slomljenih izloga.

„Malden“, izusti Perin.

Napolju je stajala maglovita providna prikaza njega. Prikaza nije nosila kaput; gole ruke bile su nabrekli od mišića. Brada mu je bila kratka, ali zbog toga je delovao starije i napetije. Da li Perin zaista izgleda *tako* upečatljivo? Zdepasta gromada od čoveka, zlatnih očiju koje kao da blistaju, sa blistavom sekirom sečiva u obliku polumesece, veličine ljudske glave.

Nešto nije u redu s tom sekirom. Perin izađe iz kovačnice, prolazeći kroz senovitu prikazu sebe. Kada to učini, on postade ta slika, a teška sekira nađe mu se u ruci i radna odeća nestade, zamenjena bojnomoć.

On potrča. Da, to *jeste* Malden. Aijeli su na ulicama. Preživeće tu bitku, mada je ovoga puta daleko spokojniji. Ranije se izgubio u uzbuđenju borbe i traganju za Failom. Stade nasred ulice. „Nije ovako bilo. U Maldenu sam nosio čekić. Odbacio sam sekiru.“

Rog ili kopito, Mladi Biče, zar je bitno čime loviš? Skakač je sedeo na suncem obasjanoj ulici pored njega.

„Da, bitno je. Bitno je meni.“

A opet, *koristiš ih na isti način.*

Dva Šaidoa pojaviše se iza jednog ugla. Gledali su nešto s leve strane što Perin nije mogao da vidi. Pojuri da ih napadne.

Prvog preseče preko brade, pa drugome zari u nedra šiljak sekire. Bio je to surov i strašan napad, i sva trojica su završila na tlu. Bilo je potrebno nekoliko uboda šiljkom kako bi dokrajčio drugog Šaidoa.

Perin ustade. Seća se da je ubio ta dva Aijela, mada je to učinio čekićem i nožem. Ne žali zbog njihove smrti. Čovek ponekad mora da se bori – i jednostavno je tako. Smrt je strašna, ali to ne znači da nije nužna. Zapravo, osećao se predivno kada se sukobio sa Aijelima. Osećao se kao vuk u lovu.

Kada se Perin bori, skoro da postaje neko drugi. A to je opasno.

On optužujuće pogleda Skakača, koji je lenjo ležao na jednom uličnom uglu. „Zašto me teraš da ovo sanjam?“

Teram?, upita Skakač. Ovo nije moj san, Mladi Biče. Vidiš li moje čeljusti na tvom vratu, kako te primoravaju da razmišljaš o njemu?

Krv se slivala s Perinove sekire. Znao je šta sledi. Okrenu se. Aram mu se približavao s leđa, ubilačkog pogleda. Pola lica nekadašnjeg Krpara bilo je umazano krvlju, koja mu se slivala s brade i kapala na kaput s crvenim prugama.

Aram zamahnu mačem ka Perinovom vratu, tako da čelik zasikta kroz vazduh. Perin ustuknu za korak. Odbija da se opet bori protiv tog mladića.

Senovita prikaza odvoji se od njega, ostavljajući pravog Perina u kovačkoj odeći. Senka razmeni nekoliko udaraca sa Aramom. *Prorok mi je to objasnio... Ti si zapravo Nakot Senke... Došao sam da izbavim gospu Failu od tebe...*

Senoviti Perin iznenada se preobrazi u vuka. Krzna mračnog skoro kao da je Senobrat, skoči i zakla Arama.

„Ne! Nije se tako odigralo!“

To je san, posla mu Skakač.

„Ali nisam ga ja ubio“, pobuni se Perin. „Neki Aijel ga je ustrelio neposredno pre...“

Pre nego što je Aram stigao da ubije Perina.

Rog, kopito ili zub, posla mu Skakač, okrenuvši se i pošavši prema jednoj zgradi. Njen zid nestade, otkrivajući da se u njoj nalazi gazda Luhanova kovačnica. *Zar je bitno? Mrtvi su mrtvi. Dvonogi obično ne dolaze ovamo kada umru. Ne znam kuda to idu.*

Perin pogleda Aramovo telo. „Trebalo je da mu otmem taj glupi mač istog trenu kada ga je uzeo u ruke. Trebalo je da ga pošaljem da se vrati svojoj porodici.“

Zar štene ne zasluđu da ima očnjake?, upita Skakač, iskreno zbunjen. *Zašto bi mu ih iščupao?*

„To je ljudska stvar“, odgovori mu Perin.

Dvonođe stvari, ljudske stvari. Kod tebe se sve uvek vrti oko nekih ljudskih stvari. Šta je sa vučjim stvarima?

„Ja nisam vuk.“

Skakač uđe u kovačnicu, a Perin nevoljno pođe za njim. Voda u buretu je i dalje ključala. Zid se vratio, a Perin je opet bio u kožnom prsluku i kecelji, s mašicama u rukama.

On priđe buretu i izvadi još jednu figuricu. Ta je bila u obliku Toda al’Kara. Dok se hladila, Perin je video da joj lice nije izobličeno kao Aramovo, mada je donja polovina još bila bezoblična – i dalje samo parče metala. Figurica je i dalje blistala crvenkastim sjajem, čak i nakon što ju je Perin spustio na pod. Opet gurnu mašice u vodu i izvadi statuicu Džorija Kongara, pa onda Azija al’Tona.

Perin se stalno vraćao buretu ključale vode i iz njega vadio figuricu za figuricom. Kako to već zna da bude u snovima, to je trajalo tek jedan tren, ali se činilo kao da se proteglo na sate. Kada je završio, na stotine figurica stajalo je na podu, okrenuto prema njemu. Gledajući ga. U svakoj čeličnoj figurici kao da je gorela sićušna vatra – kao da su čekale da budu prekovane.

Ali takve figurice se ne kuju – već liju. „Šta to znači?“ Perin sede na jednu stoličicu.

Znači? Skakač otvori usta u vučjem kezu. *To znači da na podu ima mnogo malih ljudi koji nisu za jelo. Tvoj soj previše voli stenje i ono što je u njemu.*

Statuice su izgledale kao da ga optužuju za nešto. Oko njih, Aramove krhotine kao da su se svakog trena uvećavale. Smrskane šake zagrebaše po tlu. Sve krhotine pretvoriše se u šačice, koje su stale da gmižu ka Perinu i da se pružaju ka njemu.

Perin oštro uzdahnu, pa skoči na noge. U daljini začu zvonak smeh kako se sve više približava i od kog se cela zgrada tresla. Skakač skoči na njega. A onda...

Perin se trže i probudi se. Vratio se u svoj šator, podignut na onom polju gde su već nekoliko dana ulogoreni. Prethodne nedelje naleteli su na mehur zla zbog kog su se vatrenocrvene ljigave zmije izmigoljile iz tla po čitavom logoru. Nekoliko stotina ljudi boluje od njihovih ujeda; Lečenje Aes Sedai bilo je dovoljno da većinu njih sačuva u životu, ali ne i da se u potpunosti oporave.

Faila je mirno spavala pored Perina. Jedan od njegovih ljudi napolju udari u stub kako bi odbrojao sate. Tri udarca. Zora je još daleko.

Perinu je srce tiho tuklo, pa je prineo šaku nagim prsima. Napola je očekivao da će čitava vojska metalnih šačica izgmizati ispod njegovog ležaja.

Na kraju je naterao sebe da sklopi oči i da pokuša da se opusti. Ovoga puta, bilo mu je veoma teško da zaspi.

Grendal je srkutala vino koje se presijavalo u peharu optočenom srebrnom mrežom. Pehar beše načinjen tako da su u kristalu zatočene kapljice krvi obrazovale šaru nalik na prsten. Zauvek zamrznuti sićušni jarkocrveni mehurići.

„Trebalo bi da *radimo* nešto“, reče Aran'gar, gladno odmeravajući jednog od Grendalinih mezimaca dok je prolazio. „Ne znam kako možeš da podneseš da si tako daleko od važnih dešavanja, kao nekakav učenjak u prašnjavom uglu.“

Grendal izvi obrvu. Učenjak? U nekom prašnjavom *uglu*? Natrinova humka bila je skromna u poređenju s nekim palatama u kojima je ranije boravila u prethodnom Dobu, ali teško da bi se za nju moglo reći da je stračara. Nameštaj je lep, zidovi optočeni debelim tamnim drvetom, a mermerni podovi intarzirani sedefom i zlatom.

Aran'gar samo pokušava da je izazove. Grendal suzbi bes. Vatra je tek tinjala u ognjištu, ali dvostruka vrata – koja su vodila na grudobran na trećem spratu – bila su otvorena, tako da je kroz njih ulazio hladan planinski lahor. Ona retko kada ostavlja otvorene prozor ili vrata što gledaju napolje, ali danas joj se dopadala ta suprotnost: toplota s jedne strane, a hladan povetarac s druge.

Život se svodi na *osećaje*. Dodire na koži, i strastvene i leđene. Bilo šta sem običnog, prosečnog, mlakog.

„Slušaš li me?“, upita Aran'gar.

„Uvek slušam“, odgovori Grendal, spuštajući pehar dok je sedala na svoju stolicu. Bila je u priprijenoj zlatnoj haljini, prozirnoj ali zakopčanoj do vrata. Kako je ta domanska odeća čudesna – kao stvorena za izazivanje, a istovremeno takva da se sve vidi.

„*Prezirem* što sam tako daleko od dešavanja“, nastavi Aran'gar. „Ovo doba je uzbuđljivo. Primitivni ljudi umeju da budu veoma zanimljivi.“ Žena snežnobeke puti i zanosnih oblina izvi leđa, pružajući ruke prema zidu. „Propuštamo najuzbudljivija dešavanja.“

„Uzbuđenje je najbolje posmatrati sa udaljenosti“, odvrati Grendal. „Pomislila bih da ćeš ti to najbolje razumeti.“

Aran'gar začuta. Veliki gospodar nije bio zadovoljan njom zbog toga što je izgubila vlast nad Egvenom al'Ver.

„Pa“, odgovori Aran'gar ustajući, „ako ti tako misliš, ja ću potražiti zanimljiviju večernju zabavu.“

Glas joj je bio hladan; možda njihovo savezništvo slabi. U tom slučaju, vreme je za pojačanje. Grendal se otvori i prihvati vlast Velikog gospodara nad sobom, osećajući treperavo ushićenje usled njegove moći, njegove strasti i njegovog *suštastva*. Ta besna bujica ognja daleko je više opija nego Jedna moć.

To je pretilo da je nadvlada i sprži – a uprkos tome što je bila ispunjena Istinskom moći, mogla je da usmerava samo jednu njenu tananu nit – Moridinov dar. Ne, već dar Velikog gospodara. Najbolje je da i ne počinje da ih u sebi dovodi u vezu. Zasad, Moridin je Nae'blis. Samo zasad.

Grendal izatka nit Vazduha. Rad sa Istinskom moći je sličan, ali ne istovetan radu s Jednom moći. Tkanje Istinske moći često radi neznatno drugačije, ili ima nepredviđeno propratno dejstvo. A ima nekih tkanja koja mogu da se izatkaju *samo* Istinskom moći.

Sušтина Velikog gospodara pritiska Šaru i rasteže je tako da na njoj ostaju ožiljci. Čak i nešto što je Tvorac osmislio tako da bude večno može da se razatka silama

Velikog gospodara. To govori o večnoj istini – o nečemu što je za Grendal najbliže svetinji. Šta god Tvorac može da sazda, to Veliki gospodar može da uništi.

Ona pogura svoju nit Vazduha kroz prostoriju prema Aran'gar. Druga Izabrana izašla je na balkon. Grendal je zabranila otvaranje Kapija unutar zamka da se njeni mezmici ili njen nameštaj ne bi oštetili. Grendal diže tkanje Vazduha sve do Aran'garinog obraza i nežno ga pomilova.

Aran'gar se ukoči. Sumnjičavo se okrenu, ali beše potreban tek tren da razrogači oči. Nije se naježila zbog toga što Grendal usmerava. Istinska moć ne odaje nikakve naznake. Muško ili žensko, niko ne može ni da vidi ni da oseti tkanja – ako njoj ili njemu nije podarena sposobnost usmeravanja Istinske moći.

„Šta?“, upita žena. „Kako? Moridin je...“

„Nae'blis“, odgovori Grendal. „Da. Ali naklonost Velikog gospodara nije ograničena samo na Nae'blisa kada je o ovome reč.“ Ona nastavi da miluje Aran'gar po obrazu, a ta žena pocrvene.

Aran'gar, baš kao i ostali Izabrani, žudi za Istinskom moći, ali je se istovremeno pribojava – jer je opasna, zamamna i zavodljiva. Kada je Grendal povukla tkanje Vazduha, Aran'gar se vratila u prostoriju i opet sela u svoju naslonjaču, a onda poslala jednoga od Grendalinih mezimaca da joj dovede onu Aes Sedai koja joj je služila kao igračka. Po tome kako se Aran'gar crveni u obrazima, videlo se da je i dalje obuzeta požudom; verovatno će se poslužiti Delanom kako bi skrenula sebi misli. Aran'gar se, izgleda, zabavljala primoravajući ružnjikavu Aes Sedai da joj se potčinjava.

Delana je stigla tek nekoliko trenutaka kasnije; stalno je u blizini. Ta Šijenarka je blede kose, zdepasta i debelih udova. Grendal zgađeno izvi usne. Nimalo ljupko stvaranje. Ni najmanje nalik na Aran'gar. Ona bi bila izvanredan mezimac. Možda će se Grendal jednoga dana ukazati prilika da je upravo u to pretvori.

Aran'gar i Delana počеше da razmenjuju naklonosti u naslonjači. Aran'gar je nezasićena, što je Grendal u brojnim prilikama znala da iskoristi, pri čemu je zavodljivost Istinske moći samo poslednja prilika u nizu. Naravno, i Grendal ume da uživa u zadovoljstvima, ali uvek se stara da ljudi misle kako ona udovoljava sebi više nego što to zapravo čini. Ako čovek zna šta ljudi očekuju, ta se očekivanja mogu iskoristiti. To...

Grendal se ukoči kada joj u ušima zazvoni na uzbunu, kada začu zvuk talasa kako se krše jedan o drugi. Aran'gar je i dalje uživala; ona taj zvuk ne može da čuje. To tkanje je bilo veoma određeno i postavljeno tamo gde njene sluge ne mogu slučajno da ga pokrenu.

Grendal ustade i priđe vratima, ničim ne pokazujući užurbanost, pa onda poslala nekoliko svojih mezimaca da skreću pažnju Aran'gar. Najbolje je da najpre otkrije razmere nevolje pre nego što u sve to umeša i nju.

Grendal pođe niz hodnik sa čije su tavanice visili zlatni svećnjaci, a na zidovima ogledala. Prešla je pola puta niz stepenište kada je Garumand – kapetan njene dvorske straže – dotrčao uz njega. Bio je Saldejac, daleki rođak kraljice, s gustim brkovima na vitkom i zgodnom licu. Naravno, zahvaljujući Prinudi bio joj je u potpunosti odan.

„Velika gospo“, zadihano joj se obrati, „jedan čovek je zarobljen dok se približavao dvoru. Moji ljudi su ga prepoznali kao jednog vlastelinčića iz Bandar Ebana, pripadnika kuće Ramšalan.“

Grendal se namršti, pa mahnu Garumandu da je sledi kad se zaputila prema jednoj od svojih prijemnih odaja – maloj sobi bez prozora, zastrtoj crvenim. Izatka štiti protiv prisluškivanja, pa posla Garumanda da dovede uljeza.

On se ubrzo vrati s nekim stražarima i jednim Domancem u odeći jarkih zelenih i plavih boja, s lažnim mladežom u obliku zvona na obrazu. Za urednu kratku bradu bili su mu privezani sićušni zvončići, koji se zanjihase i zazvoniše kada su ga stražari gurnuli napred. On otrese rukave, streljajući vojnike pogledom i ispravljajući izguzvanu košulju. „Jesam li ja to predat u ruke...“

Kada ga Grendal obmota tkanjima Vazduha i stade da mu kopa po umu, on se zagrcnu. Pogled mu se izgubi u daljini i on na tren zamuca.

„Ja sam Pikor Ramšalan“, kaza jednoličnim glasom. „Poslao me je Ponovorođeni Zmaj kako bih uspostavio savezništvo s trgovačkom porodicom koja boravi u ovoj utvrdi. Ja sam pametniji i lukaviji od Al'Tora, pa sam mu potreban da bih sklapao savezništva u njegovo ime. On se naročito boji ljudi koji žive u ovoj palati, što ja smatram besmislenim, budući da je daleka i nebitna.“

Ponovorođeni Zmaj je očigledno slabić. Verujem da ću biti izabran za narednog kralja Arad Domana tako što ću zadobiti njegovo poverenje. Želim da ti sklopiš savezništvo sa mnom, a ne s njim, pa ću ti obećati da ću ti biti naklonjen kada budem kralj. Ja ću...“

Grendal mahnu i prekinu ga u pola reči, pa prekrsti ruke i sva se naježi.

Ponovorođeni Zmaj ju je pronašao.

Poslao je nekoga da joj skrene pažnju.

On misli kako može da je obmane.

Ona smesta izatka Kapiju koja je vodila ka jednom od njenih najtajnijih skrovišta. Hladni vazduh je zapahnu iz dela sveta gde je trenutno bilo jutro, a ne rano veče. Najbolje je da bude oprezna. Najbolje je da pobjegne. Mada...

Pokoleba se. *On mora da spozna bol... mora da spozna osujećenost... mora da spozna jad. Upoznaj ga s time. Bićeš nagrađena.*

Aran'gar je pobegla od Aes Sedai, glupo dozvolivši da je osete kako usmerava saidin. I dalje trpi kaznu zbog svog neuspeha. Ako Grendal sada ode – i propusti priliku da izvede da se Al'Tor umrsi kao pile u kućine – hoće li i ona biti slično kažnjena?

„Šta je ovo?“, začu se Aran'gar. „Propustite me, budale. Grendal? Šta to radiš?“

Grendal tiho zasikta, pa zatvori Kapiju i pribra se. Klimnu da propuste Aran'gar u prostoriju. Gipka žena priđe do vratku, gledajući – i odmeravajući – Ramšalana. Grendal nije trebalo da pošalje svoje mezimce da joj skreću pažnju; taj potez je verovatno pobudio sumnju u njoj.

„Al'Tor me je pronašao“, šturo kaza Grendal. „Poslao je ovoga da sklopi 'savezništvo' sa mnom, ali nije mu kazao ko sam ja. Al'Tor verovatno želi da ja pomislim kako je ovaj čovek slučajno nabasao na mene.“

Aran'gar napući usne. „Dakle, pobeći ćeš? Opet ćeš uteći iz središta događanja?“ „Ti ćeš da mi kažeš?“

„Bila sam okružena neprijateljima. Jedino sam mogla da pobegnem.“ To je zvučalo kao dobro uvežbana rečenica.

Takve reči su izazov. Aran'gar će služiti *njoj*. Možda... „Ume li ona tvoja Aes Sedai da izvede Prinudu?“

Aran'gar slegnu ramenima. „Naučena je tome. Može da prođe.“

„Dovedi je.“

Aran'gar izvi obrvu, ali klimnu u znak pokornosti, pa ode da to lično obavi – verovatno kako bi dobila na vremenu za razmišljanje. Grendal poslala slugu da joj doneše jednu od njenih krletki s gugutkama. Doneli su joj pticu pre nego što se Aran'gar vratila, pa Grendal pažljivo izatka Istinsku moć – opet osećajući ushićenje zbog toga što je drži u sebi – i stvori zamršeno tkanje Duha. Može li se setiti kako to da uradi? Prošlo je tako mnogo vremena.

Položila je tkanje preko ptičjeg uma. Vid kao da joj se *podvoji*. Na tren, videla je dva prizora pred sobom – svet onakav kakav ona vidi i senoviti prizor koji vidi ptica. Ako se usredsredi, može svu pažnju posvetiti jednom ili drugom.

Glava ju je bolela od toga. Ptičji vid je potpuno drugačiji od ljudskog: vidno polje je daleko veće, a boje su tako živopisne da su bezmalo zaslepljujuće, ali sve joj je mutno pred očima i teško joj je da oceni razdaljine.

Ona tutnu ptičji vid u neki budžak svog uma. Gugutka je neupadljiva, ali daleko teža za korišćenje od gavrana ili pacova, omiljenih očiju Velikog gospodara. To tkanje na njima radi bolje nego na drugim životinjama. Mada, većina strvinara koji motre za Velikog gospodara moraju da se vrate da bi on znao šta su videli. Nije baš sigurna zašto je tako – zamršene pojedinosti posebnih tkanja Istinske moći njoj nikada nisu imale smisla. Bar ne koliko Aginoru.

Aran'gar se vratila sa svojom Aes Sedai, koja u poslednje vreme deluje sve bojažljivije. Ona pade u dubok naklon pred Grendal, a onda ostade u tom položaju potčinjenosti. Grendal pažljivo ukloni svoju Prinudu s Ramšalana, tako da on ostade ošamućen.

„Šta želiš da učinim, o velika?“, upita Delana, gledajući najpre Aran'gar, a onda Grendal.

„Prinudu“, odgovori Grendal. „Najzamršeniju i najsloženiju što možeš.“

„Šta želiš da Prinuda čini, velika gospo?“

„Ostavi ga u stanju da se ponaša kako želi“, odgovori Grendal. „Ali ukloni sva sećanja na događaje koji su se ovde odvili. Zameni ih sećanjima na razgovor s nekom trgovačkom porodicom i sklapanje savezništva sa njima. Dodaj tome nekoliko nasumičnih zahteva – šta god ti sine.“

Delana se namršti, ali naučila je da ne dovodi u pitanje ono što joj Izabrani saopšte. Grendal prekrsti ruke i stade da lupka jednim prstom dok je gledala Aes Sedai kako radi. Osećala je sve veću strepnju. Al'Tor zna gde je ona. Hoće li je napasti? Ne, on ne ozleđuje žene. Upravo taj njegov nedostatak jeste od suštinske važnosti. To znači da će ona imati vremena da odgovori. Zar ne?

Kako li mu je pošlo za rukom da joj uđe u trag i pronađe taj dvor? *Savršeno* je sakrila svoje tragove. Jedini poslušnici koje je pustila da odu od nje bili su pod tako teškom Prinudom da bi ih njeno uklanjanje ubilo. Zar je moguće da je ona Aes Sedai koja je s njim – Ninaeva, žena nadarena za Lečenje – uspjela da potkopa i pročita Grendalina tkanja?

Grendal mora da dobije na vremenu i mora da otkrije šta Al'Tor zna. Ako je Ninaeva al'Mera dovoljno vešta da pročita Prinudu – to je opasno. Grendal mora da ga navede na lažan trag i da odgodi susret s njim – pa otud i njen zahtev da Delana stvori tešku Prinudu koja sadrži čudne uslove.

Upoznaj ga s bolom. Grendal to može da izvede.

„Sada ti“, reče ona gledajući Aran'gar kada je Delana završila. „Nešto zamršeno. Hoću da Al'Tor i njegova Aes Sedai otkriju muški dodir na njegovom umu. To će ih dodatno zbuniti.“

Aran'gar slegnu ramenima, ali usredsredi se kao da plete gustu i zamršenu Prinudu preko uma nesrećnog Ramšalana. On jeste *pomalo* lepuškast. Je li Al'Tor pretpostavio da će ga ona uzeti za svog mezimca? Da li se dovoljno dobro seća vremena kada je bio Lijus Terin da bi je toliko dobro poznao? Njeni izveštaji o tome koliko on pamti od svog starog života potpuno su protivrečni, ali izgleda da se on priseća sve više i više. To je brine. Lijus Terin je možda i mogao da joj uđe u trag i pronađe taj zamak. Nikada ne bi očekivala da je Al'Tor u stanju da izvede to isto.

Aran'gar je završila.

„A sada“, reče Grendal i pusti tkanja Vazduha, obraćajući se Ramšalanu, „vрати se i saopšti Ponovorođenom Zmaju da si ovde postigao uspeh.“

Ramšalan trepnu, odmahujući glavom. „Ja... Da, moja gospo. Da, verujem da će veze koje smo danas uspostavili biti izuzetno probitačne za nas oboje.“ Nasmeši se. Slaboumna budala. „Gospo Basena, možda bi trebalo da obedujemo i popijemo nešto kako bismo proslavili uspeh naših pregovora? Put ka tebi bio je naporan i ja...“

„Odlazi“, hladno mu kaza Grendal.

„U redu. Bićeš nagrađena kada budem kralj!“

Njeni stražari ga odvedoše, a on stade da samozadovoljno zvižduće. Grendal sede i sklopi oči, a nekoliko njenih vojnika priđe da je čuva. Debeli tepih priguši bat njihovih čizama.

Ona se zagleda kroz gugutkine oči privikavajući se na neobičan vid. Na njeno naređenje, jedan sluga uhvati gugutku i prinese je prozoru u hodniku ispred prostoriје. Ptica skoči na prozorski okvir. Grendal je lagano ponuka da poleti; nije dovoljno uvežbana da u potpunosti ovlada njome. Letenje je daleko teže nego što izgleda.

Gugutka izlete kroz prozor. Sunce je zalazilo iza planina, obasjavajući ih gnev-nim crvenim i narandžastim svetlom, a jezero ispod zamka poprimilo je tamnu i senovitu plavocrnu boju. Vidik koji se pružao bio je ushićujući ali i mučan dok se gugutka dizala kroz vazduh i sletala na jedan od tornjeva. Ramšalan je nakon nekog vremena izašao kroz kapije zamka. Grendal je lagano pogurala gugutku da skoči s tornja i pohrli ka tlu. Stiskala je zube od tog strmoglavog pada od kojeg joj se utroba

prevrtala. Zidine zamka od brzine leta stopile su se u jednu mrlju. Gugutka se poravnala sa tlom i polete za Ramšalanom. On kao da je gundao nešto sebi u bradu, mada je ona kroz gugutkine nepoznate ušne školjke mogla da razazna samo najosnovnije zvukove.

Neko vreme ga je sledila kroz sve mračniju šumu. Bolje bi joj bilo da se poslužila sovom, ali nije imala sove u krletkama. Korila je sebe zbog toga. Gugutka je letela s grane na granu. Šumsko tle bilo je prekriveno niskim rastinjem i opalim borovim iglicama. To joj je bilo krajnje neprijatno.

Ispred nje se videlo svetlo. Bilo je slabašno, ali gugutkine oči su s lakoćom raznavale svetlosti i senku, pokrete i nepomičnost. Pogurala je gugutku da istraži o čemu je reč i da ostavi Ramšalana.

Svetlost je dopirala iz Kapije otvorene nasred jedne čistine. Iz Kapije je sipao topli sjaj, a ispred je stajalo nekoliko prilika. Jedna od njih bio je Al'Tor.

Grendal na tren obuze strah. On *jeste* ovde i gleda preko grebena ka njoj. Unutrašnja tmino! Nije sa sigurnošću znala da li je on lično ovde ili će Ramšalan proći kroz Kapiju kako bi mu uručio izveštaj. Kakvu to igru Al'Tor igra? Njena gugutka je sletela na granu. Za to vreme, Aran'gar se žalila i zapitkiivala Grendal šta ona to vidi. Videla je gugutku i zacelo shvatila šta Grendal namerava.

Grendal se još više usredsredi. Ponovorođeni Zmaj, čovek koji je nekada bio Lijus Terin Telamon. On *zna* gde je ona. Nekada ju je mrzeo iz dubine duše; koliko se on *zaista* seća? Pamti li da je ona ubila Janet?

Al'Torovi pripitomljeni Aijeli dovedoše mu Ramšalana, a Ninaeva stade da ga ispituje. Da, ta Ninaeva izgleda jeste u stanju da čita Prinudu. Ako ništa drugo, zna šta da gleda. Moraće da umre; Al'Tor se oslanja na nju, tako da će mu njena smrt naneti bol. A nakon nje, umreće ona Al'Torova tamnokosa ljubavnica.

Grendal ponuka gugutku da sleti na nižu granu. Šta li će Al'Tor da uradi? Grendalini nagoni govorili su joj da se on neće usuditi da povuče potez dok ne odgonetne njene namere. Sada se ponaša isto kao u njeno Doba; voleo je da kuje planove i da troši vreme pripremajući se za jedan veliki napad.

Namršti se. Šta li on to priča? Ona se napregnu pokušavajući da razazna zvukove. Proklete bile te ptičje uši – glasovi zvuče kao graktanje. Kalandor? Zašto on priča o Kalandoru? I o nekoj kutiji...

Nešto mu zablista u ruci. Pristupni ključ. Grendal se ote oštar uzdah. Zar je *to* doneo sa sobom? To čudo je skoro jednako strašno kao kobna vatra.

Ona iznenada shvati šta se dešava. Prevarena je.

Sva sleđena i prestravljena, ona pusti gugutku i smesta otvori oči. I dalje sedi u maloj sobi bez prozora. Aran'gar prekrštenih ruku stoji pored dovratka i naslanja se na zid.

Al'Tor je poslao Ramšalana *očekujući* da on bude zarobljen i da na njega bude stavljena Prinuda. Ramšalanova jedina svrha bila je da Al'Toru obezbedi potvrdu da je Grendal u zamku.

Svetlosti! Postao je tako lukav.

Ona pusti Istinsku moć i prigrli manje divan saidar. Brzo! Osećala se toliko uznemireno da umalo nije uspela da prihvati saidar. Preznojavala se.

Mora da ode. Smesta.

Ona otvori novu Kapiju. Aran'gar se okrenu i zagleda kroz zidove u Al'Torovom smeru. „Toliko Moći! Šta on to radi?“

Aran'gar. Ona i Delana su izatkale Prinudu.

Al'Tor mora da bude ubeđen da je Grendal mrtva. Ako uništi zamak, a one Prinude ostanu, znaće da je njegov napad bio promašaj i da je Grendal i dalje živa.

Grendal obrazova dva štita i munjevito ih postavi – jedan na Aran'gar, a drugi na Delanu. Žene oštro uzdahnuše. Grendal priveza tkanja i obavi ih Vazduhom.

„Grendal?“, uplašeno upita Aran'gar. „Šta to...“

Bliži se. Grendal skoči kroz Kapiju, pa se zakotrlja kroz nju, prevrnuvši se i pocepavši haljinu koja se zakačila za neku granu. Zaslepljujuće svetlo blesnu iza nje. Dok se upirala da raščini Kapiju, krajičkom oka je ugledala užasnutu Aran'gar pre nego što je sve nestalo u prelepom čistom belilu.

Kapija nestade, ostavljajući Grendal u tami.

Srce joj je užasnom brzinom kucalo dok je tako ležala, skoro zaslepljena bleskom. Otvorila je najbržu Kapiju koju je mogla – Kapiju koja je vodila tek nedaleko odatle. Ležala je u prljavom rastinju povrh grebena iza zamka.

Preplavi je talas nečega *pogrešnog*, mreškanja vazduha, talasanja Šare. To se zove kobni vrisak – trenutak kada sve što je stvoreno urla od bola.

Sva uzdrhtala, udahnu i izdahnu. Ali mora da vidi. Mora da zna. Ustade i shvati da je uganula levi gležanj. Nekako došepa do ivice šume i pogleda naniže.

Natrinova humka – čitav dvor – jednostavno je nestala. Spržena iz Šare. Nije mogla da vidi Al'Tora na njegovom udaljenom grebenu, ali znala je gde se on nalazi.

„Ti“, procedi. „Ti si postao *daleko* opasniji nego što sam pretpostavila.“

Na stotine prelepih muškaraca i žena, najlepših koje je prikupila – više ih nema. Njeno uporište, na desetine predmeta Moći, njen najveći saveznik među Izabranima. Više ih nema. To je neizmerna nesreća.

Ne, pomislila je. Živa sam. Predvidela je njegove postupke, makar samo za nekoliko trenutaka. Sada će on misliti da je mrtva.

Odjednom se oseti bezbedno kao nikada otkad je pobegla iz zatvora Velikog gospodara. Sem što je, naravno, upravo izazvala smrt jednog od Izabranih. To neće biti po volji Velikom gospodaru.

Šepajući, spusti se sa grebena, već razmišljajući o svom sledećem potezu. Moraće da ga povuče veoma, veoma pažljivo.

Galađ Damodred, lord kapetan zapovednik Dece Svetla, istrgnu čizmu iz do gležanja dubokog blata, zbog čega se začu gnjecav zvuk.

Bajtmiji su zujali po vlažnom vazduhu. Dok je vodio konja ka suvljem tlu, svaki dah je pretio da će ga naterati da povрати zbog smrada mulja i ustajale vode. Iza njega

je gacala duga i vijugava povorka od po četiri čoveka u redu, a svi do jednog su bili kaljavi, znojavi i iznureni koliko i on.

Nalazili su se na granici Geldana i Altare, u močvari u kojoj su hrastovi ustukli pred lovorom i paukolikim kedrovima, čije se korenje širilo nalik na vretenaste prste. Smrdljivi vazduh bio je usijan – uprkos hladu i tmurnom nebu – i težak od vlage. Bilo je to kao da diše nekakvu ogavnu supu. Galad se kuvao pod svojim oklopnim prsnikom i verižnjačom, a sve ga je svrbelo od prljavštine i slanog znoja. Kupasti kalpak visio mu je sa sedla.

Ma koliko se on sam bedno osećao, taj put jeste najbolji. Asunava neće očekivati da tuda prođu. Galad nadlanicom obrisa znoj s veđa i pokuša da hoda podignute glave kako bi ohrabrio one koji ga slede. Sedam hiljada ljudi. Deca koja su odabrala njega a ne seanšanske zavojevače.

Mrkozelena mahovina visila je s granja, nalik na meso potrgano s trulih leševa. Tu i tamo bolesno sivilo i zelenilo bivalo je narušeno sićušnim, jarkim ružičastim ili ljubičastim cvetovima, koji su se gnezdili oko potočića. Njihova iznenadna boja bila je neočekivana, kao da ju je neko poprskao po tlu.

Neobično je bilo zateći lepotu na takvom jednom mestu. Hoće li on moći da otkrije Svetlost i u okolnostima u kojima se nalazi? Pribojavao se da to neće biti tako lako.

On povuče Stamenog napred. Čuo je zabrinute razgovore iza sebe, povremeno prekidane psovkama. To mesto u kom su, sa smradom i bubama što ne prestaju da grizu, iscrpeće i najbolje ljude sve do njihovih krajnjih granica. Oni koji slede Galada uznemireni su zbog onoga u šta se svet pretvara. Svet u kom je nebo neprestano tmurno, dobri ljudi ginu zbog čudnih uvrtanja Šare, svet u kom je Valda – lord kape-tan zapovednik pre Galada – bio ubica i silovatelj.

Galad odmahnu glavom. Poslednja bitka otpoćeće uskoro.

Zveckanje verižnjače najavi da se neko kreće uz povorku. Galad se osvrnu preko ramena i vide Daina Bornhalda kako mu prilazi, pozdravlja i nastavlja da hoda rame uz rame s njim. „Damodrede“, tiho mu se obrati Dain, dok su im čizme šljapkale po blatu, „možda bi trebalo da se vratimo.“

„To nas vodi samo u prošlost“, odgovori mu Galad, gledajući niz stazu ispred sebe. „Mnogo sam razmišljao o ovome, Dete Bornhalde. Ovo nebo, to što zemlja kopni, to što mrtvi hode... Više nema vremena da tražimo saveznike i da se borimo protiv Seanšana. Moramo da se zaputimo u Poslednju bitku.“

„Ali ova močvara“, zausti Bornhald, pa skrenu pogled kada velika zmija skliznu kroz rastinje. „Naše karte kažu da je dosad već trebalo da izađemo iz nje.“

„Onda smo zacelo blizu ivice.“

„Možda“, odgovori Dain, dok mu je znoj klizio sa čela niz mršavo lice, na kom su se mišići trzali. Srećom, ostao je bez žestokog pića pre nekoliko dana. „Sem ako karta nije pogrešna.“

Galad na to ništa nije odgovorio. Nekada valjane karte u današnje vreme ispadaju netačne. Čistine se pretvaraju u krševita brda, sela nestaju, pašnjaci su jednog dana

obradiva zemlja, a već sledećeg prekriveni divljom lozom i gljivama. Lako je moguće da se močvara zaista proširila.

„Ljudi su iznureni“, reče mu Bornhald. „To su dobri ljudi – znaš da jesu. Ali počinju da se žale.“ Lecnu se, kao da očekuje ukor od Galada.

Možda bi ga on ranije i ukorio. Deca bi trebalo da ponosno trpe svoje muke. Međutim, sećanja na ono što ga je Morgaza učila – što u svojoj mladosti nije razumeo – nisu mu davala mira. Predvodi primerom. Zahtevaj snagu, ali najpre je pokaži.

Galad se namršti. Bližili su se nekoj suvoj čistini. „Okupi ljude. Obratiću se onima na čelu. Neka se moje reči zapišu, pa prenesu onima u pozadini.“

Bornhald je delovao zbunjeno, ali postupio je kako mu je naređeno. Galad pođe u stranu, pa se pope uz jedno brdašće. Spusti ruke na balčak i pređe pogledom preko svojih ljudi dok su se čete na čelu okupljale oko njega. Stajali su pogureno, kaljavi do kolena. Šakama su terali bajtmije ili češali kožu ispod okovratnika.

„Mi smo Deca Svetla“, počeo Galad kada su se okupili oko njega. „Ovo su najmračniji dani za čovečanstvo. Dani kada je nada slaba, kada smrt vlada. Ali svetlost je najveličanstvenija kada je najtamnija noć. Danju blistavi svetionik može da deluje slabo. Ali kada sve ostalo svetlo utrne, on će biti zvezda vodilja!“

Mi smo taj svetionik. Ova kaljuga je muka. Ali mi smo Deca Svetla i naše muke su naša snaga. Progone nas oni koji bi trebalo da nas vole, a drugi putevi vode u grob. I zato ćemo poći napred. Zarad onih koje moramo štititi, zarad Poslednje bitke, zarad Svetlosti!

Gde je pobeda ove močvare? Odbijam da osetim njene ujede, jer ja sam *ponosan*. Ponosan sam što živim u ovo vreme, ponosan sam što ću biti deo onoga što će uslediti. Svi životi proživljeni pre naših u ovom Dobu vodili su ka našem vremenu, vremenu kada će ljudi biti na iskušenju. Neka drugi jadikuju zbog svoje sudbine. Neka drugi jecaju i zapomažu. Mi nećemo, jer mi ćemo se s tim iskušenjem suočiti visoko uzdignutih glava. I *pokazaćemo* svoju snagu!“

Nije to bio dug govor; nije želeo da produžava vreme provedeno u toj močvari. Ipak, činilo se da je govor bio uspešan. Ljudi su se ispravili i klimali glavom. Odabrani ljudi su zapisali njegove reči i pošli na začelje povorke kako bi ih pročitali onima koji nisu mogli da ih čuju.

Kada je povorka nastavila, više niko nije vukao noge, niti bio poguren. Galad je ostao na svom brdašcu kako bi saslušao neke izveštaje i kako bi ga ljudstvo videlo u prolazu.

Kada je poslednja povorka od sedam hiljada vojnika prošla, Galad je primetio da ga nekoliko ljudi čeka u podnožju brdašca. Dete Džaret Bajar stajao je s njima i gledao Galada, a upale oči grozničavo su mu blistale. Bio je sav ispijen, mršavog lica.

„Dete Bajare“, obrati mu se Galad, silazeći niz padinu.

„Bio je to dobar govor, moj lorde kapetane zapovedniče“, gorljivo mu reče Bajar. „Poslednja bitka. Da, *jeste* vreme da pođemo u nju.“

„To je naše breme“, odgovori mu Galad. „I naša dužnost.“

„Pojahaćemo na sever“, nastavi Bajar. „Ljudi će nam se priključiti i naš broj će narasti. Biće to ogromna sila Dece, na desetine hiljada. Na *stotine* hiljada. Preplavićemo

svu zemlju. Možda ćemo čak imati dovoljno ljudi da srušimo Belu kulu i veštice, a ne da sklapamo savezništvo s njima.“

Galad odmahnu glavom. „Aes Sedai će nam biti potrebne, Dete Bajare. Senka će imati gospodare straha, Mirdraale. *Izgubljene*.“

„Da, valjda je tako.“ Bajar je zvučao nevoljno. Pa, zvučao je nevoljno i ranije kada je reč o toj zamisli, ali *jeste* pristao na nju.

„Naš put je težak, Dete Bajare, ali Deca Svetla biće predvodnici u Poslednjoj bici.“

Valdina nedela ukaljala su čitav red. Ne samo to već je Galad sve uvereniji da je Asunava odigrao veliku ulogu u mučenju i smrti njegove maćehe. To znači da je sam visoki inkvizitor zapravo iskvaren.

Najvažnije u njegovom životu jeste to da postupa ispravno. To zahteva da se položi svaka žrtva. U ovom trenutku, ispravno je pobeći. Galad ne može da se suoči sa Asunavom; Seanšani podržavaju visokog inkvizitora. Sem toga, Poslednja bitka je daleko važnija.

Galad pođe brzim korakom, gacajući kroz blato prema čelu povorke Dece. Putovali su bez velikog opterećenja, sa svega nekoliko tovarnih konja, a njegovi ljudi su oklope nosili na sebi – pošto su im konji bili natovareni hranom i potrepštinama.

Galad na čelu zateče Troma kako razgovara s nekoliko ljudi u kožnim oklopima i sa smeđim plaštovima umesto belih kaputa bez rukava i čeličnih kalpaka. Bili su to njihovi izviđači. Trom mu klimnu glavom u znak poštovanja; taj lord kapetan bio je jedan od ljudi u koje Galad ima najviše poverenja. „Moj lorde kapetane zapovedniče, izviđači kažu da je pred nama mala prepreka“, obrati mu se Trom.

„Kakva prepreka?“

„Gospodine, najbolje bi bilo da vam neposredno pokažemo“, kaza Dete Barlet, predvodnik izviđača.

Galad mu klimnu da pođe napred. Činilo se kao da se močvarna šuma proređuje ispred njih. Hvala Svetlosti – znači li to da su se još malo pa izvukli?

Ne. Kada je Galad stigao, video je kako još nekoliko izviđača posmatra uvelu šumu. Na većini stabala u močvari ima lišća, premda bolešljivog, ali drveće ispred njih je ogoljeno i sivo, kao spaljeno. Po svemu rastu nekakvi bolesni beli lišajevi, ili možda mahovina. Stabla su delovala ispijeno.

Čitavo to područje bilo je poplavljeno jednom širokom ali plitkom rekom, s veoma slabom strujom. Reka je progutala korenje mnogih stabala, a otpalo granje štrčalo je iz muljave vode nalik na ruke koje se pružaju prema nebu.

„Tu ima leševa, moj lorde kapetane zapovedniče“, obrati mu se jedan izviđač, pokazujući uzvodno. „Plutaju niz vodu. Izgleda da su to ljudi ubijeni u nekoj dalekoj bici.“

„Ima li ove reke na našim kartama?“, upita Galad.

Jedan po jedan, izviđači odmahnuše glavama.

Galad stisnu zube. „Može li da se pregazi?“

„Plitka je, moj lorde kapetane zapovedniče“, odgovori mu Dete Barlet. „Ali moraćemo da pazimo na skrivene virove.“

Galad pruži ruku ka drvetu pored sebe i odlomi dugačku granu, tako odsečno da drvo glasno prasnu. „Ja ću prvi. Neka ljudi skinu oklope i plaštove.“

Naređenje se pronese niz povorku, a Galad skide oklop i umota ga u svoj plašt, pa ga priveza za leđa. Podvrnu nogavice koliko je god mogao, pa se zaputi niz blagu obalu i zagaca u blatnjavu vodu. Nape se od oštre hladnoće prolećne vode rođene iz rastopljenih snegova. Čizme mu utonuše nekoliko palaca duboko u peščano dno, pa se napuniše vodom i digoše mulj. Stameni glasnije zapljuska kada zađe u vodu iza njega.

Nije bilo previše teško gaziti kroz reku; voda mu je dopirala samo do kolena. Služio se štapom kako bi našao najbolji gaz. Ono koščato umiruće drveće budilo je u njemu osećaj uznemirenosti. Nije se činilo kao da truli, a sada kada mu se približio, bolje je video pepeljastosive dlačice među lišajevima koji su prekrivali stabla i granje.

Deca su glasno gacala po širokoj reci. U njegovoj blizini, niz reku su plutale naduvene prilike i naletale na stenje. Neke od njih bile su ljudski leševi, ali mnoge su bile krupnije. *Mazge*, shvatio je kada je ugledao jednu njušku. *Na desetine njih*. Sudeći po tome koliko su naduvene, već su neko vreme mrtve.

Verovatno je neko selo uzvodno napadnuto zarad hrane. Nisu to bili prvi leševi na koje su oni nabasali.

Stigao je do suprotne obale, pa izašao iz vode. Dok je spuštao nogavice i vraćao na sebe oklop i plašt, osećao je kako ga ramena bole od udaraca koje mu je Valda zadao. I butina ga i dalje peče.

Okrenu se i nastavi niz stazu koju je napravila divljač a vodila je ka severu, opet predvodeći povorku kada su druga Deca stigla do obale. Žudeo je da jaše Stamenog, ali nije se usuđivao. Mada su izašli iz reke, tle je i dalje bilo vlažno i nejednako, prepuno skrivenih rupa. Ako bi jahao, lako bi moglo da mu se desi da Stameni završi sa slomljenom nogom, a on s razbijenom lobanjom.

I tako su on i njegovi ljudi hodali, okruženi onim sivim drvećem, znojeći se od vreline, zbog koje su se osećali bedno. Čeznuo je za dugim kupanjem.

Nakon izvesnog vremena, Trom potrča uz povorku ka njemu. „Svi su bezbedno prešli.“ Zagleda se u nebo. „Nek su spaljeni ovi oblaci. Nikad ne mogu da ocenim koje je vreme.“

„Četiri sata posle podneva“, reče mu Galad.

„Jesi li siguran?“

„Da.“

„Zar nije trebalo da stanemo u podne i razmotrimo šta nam je sledeći korak?“ Taj sastanak je trebalo da se održi kada izađu iz močvare.

„Za sada imamo malo izbora“, odgovori Galad. „Povešću ljude na sever, u Andor.“

„Deca su tamo bivala dočekivana... neprijateljski.“

„Imam neke zabačene posede na severozapadu. Odatle me neće oterati, bez obzira na to ko drži presto.“

Svetlost dala da je Elejna na Lavljem prestolu. Svetlost dala da je ona utekla iz mreža Aes Sedai, mada se bojavao najgoreg. Ima mnogo onih koji bi da se njome služe kao svojom marionetom, što naročito važi za Al'Tora. Ona je tvrdoglava, zbog čega ju je lako obmanjivati.

„Biće nam potrebna hrana“, reče mu Trom. „Lov i sakupljanje su otežani, a sve više sela je prazno.“

Galah klimnu. To je zaista razlog za zabrinutost.

„Ali to si dobro smislio“, nastavi Trom, pa šapatom dodade: „Damodrede, priznajem da sam se brinuo da ćeš odbiti da preuzmeš vođstvo.“

„Nisam to mogao. Bilo bi pogrešno da napustim Decu nakon što sam im ubio vođu.“

Trom se nasmeši. „To je za tebe tako jednostavno, zar ne?“

„To bi trebalo da je za sve tako jednostavno.“ Galah je *morao* da se pokaže dostojnim položaja koji mu je dat. Nikakvog drugog izbora nije imao. „Poslednja bitka se bliži i Deca Svetla će se boriti. Makar morali da sklopimo savezništvo s Ponovorođenim Zmajem lično, *borićemo se*.“

Galah već neko vreme nije siguran šta da misli o Al'Toru. Ponovorođeni Zmaj će svakako morati da se bori u Poslednjoj bici, ali je li on zaista Al'Tor, ili je samo marioneta Kule, a ne pravi Ponovorođeni Zmaj? Nebo je previše tmurno, zemlja je previše slomljena. Al'Tor *mora* da jeste Ponovorođeni Zmaj – ali to, naravno, ne znači da nije i marioneta Aes Sedai.

Ubrzo izađe iz šume sivog drveća koje je podsećalo na kosture, pa stigoše do običnih stabala. Na njima je bilo previše uvelog lišća i granja, ali bolje i to nego one dlačice.

Jedno sat vremena kasnije, Galah primeti da se Dete Barlet vratio. Izviđač je bio vitak čovek, sa ožiljkom na jednom obrazu. Galah diže ruku kada mu se ovaj približio. „Kakve su vesti?“

Barlet ga pozdravi prinoseći ruku nedrima. „Moj lorde kapetane zapovedniče, močvara se završava i šuma proređuje otprilike milju odavde. Nakon toga je prazna čistina ka severu.“

Hvala Svetlosti!, pomisli Galah. Klimnu Barletu, a ovaj se žurno vrati kroz drveće.

Galah baci pogled niz povorku. Njegovi ljudi su bili blatnjava, znojavi i iznureni, ali svejedno su, opet u oklopima i odlučnih izraza lica, bili veličanstven prizor. Sledili su ga kroz tu kaljugu i baruštinu. Dobri su to ljudi.

„Prenesi vest ostalim lordovima kapetanima, Trome“, kaza Galah. „Neka to obznanе svojim legijama. Za manje od sat vremena, izaći ćemo odavde.“

Stariji čovek se nasmeši, pokazujući olakšanje istovetno onome koje je Galah osećao. Galah produži dalje, stiskajući zube zbog bola u nozi. Rana je bila dobro povezana i bilo je malo opasnosti od toga da će se pogoršati. Jeste bolna, ali bol može da se istrpi.

Napokon se ratosiljao ove močvare! Moraće pažljivo odmeriti kuda da sada pođu, pošto će morati da se drže podalje od gradova, većih puteva ili imanja uticajnih velmoža. U mislima mu je pogled leteo preko mapa – koje je naučio napamet pre svog desetog imendana.

Time se bavio u trenutku kada su se žute krošnje prorodile, a slaba sunčeva svetlost probila kroz granje. Ubrzo je ugledao Barleta kako ga čeka pored poslednjih stabala. Šuma se naglo okončala, uredno skoro kao linija na karti.

Galad uzdahnu od olakšanja, uživajući u tome što je opet na brisanom prostoru. Izade iz šume. Ogromna vojna sila tek tada se pojavi, uspinjući se preko jednog grebena neposredno s njegove desne strane.

Oklopi su zveketali a konji rzali dok se na hiljade vojnika razmeštalo povrh grebena. Neki od njih bili su Deca u oklopnim prsnicima i verižnjačama, s kupastim kalpacima savršeno uglačanim. Njihovi besprekorni kaputi bez rukava i plaštovi blistali su, razgranata sunca se belasala na nedrima, a koplja su im bila uzdignuta pod konac. Veći broj vojnika otpadao je na pešadiju, i to ne u beloj odeći Dece, već u običnim smeđim kožnim oklopima. Bili su to Amadičani, koje su verovatno prikupili Seanšani. Mnogi od njih imali su lukove.

Galad se zatetura i ustuknu, hvatajući se za mač – ali smesta shvati da je u klopci. Nemalo Dece nosilo je odeću ukrašenu štapom Šake Svetla – Ispitivača. Ako su obična Deca plamen koji spaljuje zlo, Ispitivači su razuzdana lomača.

Galad ih na brzinu prebroji. Tri do četiri hiljade Dece i najmanje još šest do osam hiljada pešadije, od toga pola lukonoša. Deset hiljada odmornih vojnika. On se obeshrabri i klonu.

Trom, Bornhald i Bajar žurno izadoše iz šume iza Galada, praćeni odredom druge Dece. Trom tiho opsova.

„Dakle“, kaza Galad, okrećući se da pogleda onog izviđača, Barleta, „ti si izdajnik?“

„Ti si izdajnik, Dete Damodrede“, odgovori izviđač, kamenog izraza lica.

„Da“, reče mu Galad, „pretpostavljam da se može i tako gledati na stvari.“ Taj put kroz močvaru predložili su njegovi izviđači. Galadu je sada bilo jasno da je to bilo samo odlaganje i način da Asunava stigne pred Galada. To usiljeno probijanje kroz baruštine takođe je iznurilo Galadove ljude, dok je Asunavino ljudstvo odmorno i spremno za bitku.

Mač uz siktaj izlete iz kanija.

Galad smesta diže ruku, ne okrećući se. „Mir, Dete Bajare.“ Nije bilo nikakve sumnje da se Bajar latio oružja, verovatno da bi sasekao Barleta.

Možda se nešto može spasti iz svega toga. Galad hitro donese odluku. „Dete Bajare i Dete Bornhalde, pođite sa mnom. Trome, ti i ostali lordovi kapetani izvedite ljudstvo na polje i razvrstajte ga.“

Velika skupina ljudi pojahala je sa čela Asunavine vojske niz padinu. Mnogi među njima nosili su na sebi znamenje ispitivačkog štapa. Mogli su iz zasede brzo ubiti Galada i ljude s njim. Umesto toga su poslali pregovarače. To je dobar znak.

Galad uzjaha konja, suzdržavajući se da se ne lecne zbog bolne rane na nozi. Bajar i Bornhald takođe uzjahaše, pa pođoše za njim na poljanu. Gusta uvela trava prigušivala je bat kopita. Asunava je bio među skupinom koja se približavala. Imao je guste prosede obrve i bio toliko mršav da je izgledao kao lutka od suvog granja, s tkaninom zategnutom preko kako bi oponašala kožu.

Asunava se nije smešio. On se retko kada smeši.

Galad zauzda konja ispred visokog inkvizitora. Asunava je bio okružen malom stražom svojih Ispitivača, ali takođe ga je pratilo pet lordova kapetana. Galad je za

kratko vreme koliko je proveo među Decom upoznao svakoga od njih – ili služio pod njim.

Asunava se nagnu napred u sedlu, streljajući ga upalim očima. „Tvoji pobunjenici obrazuju bojne redove. Naredi im da se predaju, ili će moje lukonoše pustiti strele.“

„Zacelo nećeš zanemariti pravila zvaničnog sukobljavanja?“, upita Galad. „Pustio bi strele na ljude koji obrazuju bojne redove? Gde ti je čast?“

„Prijatelji Mraka ne zaslužuju čast“, prasnu Asunava. „Niti zaslužuju milost.“

„Dakle, nazivaš nas Prijateljima Mraka?“, upita Galad, malčice se mršteći. „Svih sedam hiljada Dece koji su bili pod Valdinim zapovedništvom? Ljudi s kojima su tvoji vojnici služili, je li? Koje su poznavali i u čijem su se društvu borili? Ljudi o kojima si se ti lično starao koliko pre dva meseca?“

Asunava se pokoleba. Nazvati sedam hiljada Dece Prijateljima Mraka bilo bi besmisleno – pošto bi to značilo da su dvojica od trojice preostale Dece prišla Senci.

„Ne“, odvrati Asunava. „Možda su jednostavno... obmanuti. Čak i dobar čovek može da skrene na senovite staze ako su njegovi predvodnici Prijatelji Mraka.“

„Ja nisam Prijatelj Mraka.“ Galad pogleda Asunavu pravo u oči.

„Podvrgni se mom ispitivanju i dokaži to.“

„Lord kapetan zapovednik nikome se ne podvrgava“, odvrati Galad. „Pod Svetlošću, ja naređujem *tebi* da se predaš.“

Asunava se zasmija. „Dete, prineli smo ti nož uz grlo! Ovo je *tvoja* prilika za predaju!“

„Golevere“, kaza Galad, gledajući lorda kapetana sa Asunavine leve strane. Golever je bio vižljast i bradat čovek, prekaljen da prekaljeniji nije mogao biti – ali takođe pošten. „Reci mi, da li se Deca Svetla predaju?“

Golever odmahnu glavom. „Ne predajemo se. Svetlost će nam doneti pobedu.“

„A ako smo suočeni s brojčano nadmoćnijim snagama?“, upita Galad.

„Nastavljamo da se borimo.“

„Ako smo umorni i bolni?“

„Svetlost će nas zaštititi“, odvrati Golever. „A ako nam je kucnuo čas da poginemo – neka tako bude. Neka povedemo sa sobom u smrt što više neprijatelja možemo.“

Galad opet pogleda Asunavu. „Uviđaš da sam u škripcu. Stupanje u bitku je isto što i dopustiti da nas nazoveš Prijateljima Mraka, ali predaja znači kršenje naših zavešta. Moja čast kao lorda kapetana zapovednika ne dozvoljava mi da učinim ni jedno ni drugo.“

Asunava se smrknu. „Ti nisi lord kapetan zapovednik. On je ubijen.“

„Mojom rukom“, odvrati Galad i isuka oružje, držeći ga tako da se čaplje zabelašaše na suncu. „I ja nosim njegov mač. Zar poričeš da si me lično gledao kako sam se suočio s Valdom u poštenoj borbi, kao što je propisano zakonom?“

„To je možda bilo po zakonu“, odbrusi Asunava, „ali ja tu borbu ne bih nazvao poštenom. Ti si se oslanjao na moći koje ti je dala Senka; video sam te kako stojiš u tami uprkos sunčevoj svetlosti i video Zmajev očnjak na tvom čelu. Valda nije imao nikakvih izgleda.“

„Harneše“, kaza Galad, okrećući se prema lordu kapetanu sa Asunavine desne strane. Bio je to nizak i ćelav čovek, koji je ostao bez jednog uva u borbi protiv Zmajuzakletih. „Reci mi – je li Senka snažnija od Svetlosti?“

„Naravno da nije“, odgovori taj čovek i pljunu u stranu.

„Da je povod zbog kojeg se lord kapetan zapovednik borio bio častan, da li bih ga ja pobedio u bici pod Svetlošću? Da sam ja Prijatelj Mraka, da li bih mogao da ubijem lorda kapetana zapovednika lično?“

Harneš nije ništa odgovorio, ali Galad skoro da je mogao videti kako mu misli promiču kroz glavu. Senka može povremeno da pokazuje snagu, ali Svetlost je uvek razotkriva i uništava. Moguće je da lord kapetan zapovednik nastrada od ruke nekog Prijatelja Mraka – moguće da bilo ko nastrada. Ali u dvoboju pred drugom Decom? Dvoboju u ime časti, pod Svetlošću?

„Senka ponekad pokazuje lukavost i snagu“, ubaci se Asunava pre nego što Galad nastavi da ispituje. „Povremeno i dobri ljudi ginu.“

„Svi vi znate šta je Valda učinio“, odvrati Galad. „Moja majka je mrtva. Da li neko smatra kako nisam imao prava da ga izazovem?“

„Ti kao Prijatelj Mraka nemaš nikakva prava! Više neću da pregovaram s tobom, ubico.“ Asunava mahnu, a nekoliko njegovih Ispitivača isuče mačeve. Galadovi saborci smesta učiniše isto. Čuo je kako njegovi iznureni vojnici žurno zauzimaju borbene položaje iza njega.

„Ako se Deca budu borila između sebe, Asunava, šta će biti s nama?“, tiho upita Galad. „Neću se predati i neću te napasti, ali možda možemo da se opet ujedinito. Ne kao neprijatelji, već kao braća koja su neko vreme bila razdvojena.“

„Nikada neću biti u društvu Prijatelja Mraka“, odvrati Asunava, premda je zvučao kolebljivo. Gledao je Galadove ljude. Asunava će dobiti tu bitku, ali ako Galadovi ljudi ne odstupe, pobjeda će ga skupo koštati. Obe strane imaće na hiljade žrtava.

„Potčiniću ti se“, kaza mu Galad. „Pod izvesnim uslovima.“

„Ne!“, iza njega viknu Bornhald, ali Galad diže ruku i učutka ga.

„Koji su to uslovi?“, upita Asunava.

„Da se zakuneš – pred Svetlošću i ovde prisutnim lordovima kapetanima – da nećeš ozlediti, ispitivati ili na ma koji drugi način osuditi ljude koji su me sledili. Oni su samo činili ono što su smatrali ispravnim.“

Asunava se namršti, a usne mu se stisnuše u pravu liniju.

„To uključuje i moje prisutne sadrugove“, nastavi Galad, klimajući glavom da pokaže Bajara i Bornhald. „Svi do jednog, Asunava. Oni *nikada* ne smeju biti ispitivani.“

„Ne možeš da tako sputaš Ruku Svetlosti! To bi im dalo odrešene ruke da se predaju Senci!“

„Zar nas samo strah od ispitivanja zadržava u Svetlosti, Asunava?“, upita ga Galad. „Zar Deca nisu hrabra i čestita?“

Asunava začuta. Galad sklopi oči, osećajući breme predvodništva. Svaki trenutak koji provede u odugovlačenju poboljšava položaj njegovih ljudi i njihove izgled u

pregovorima. On otvori oči. „Asunava, Poslednja bitka se bliži. Nemamo vremena za zađevce. Ponovorođeni Zmaj tumara zemljom.“

„Jeres!“, odbrusi Asunava.

„Da“, saglasi se Galad. „Ali takođe istina.“

Asunava stisnu zube, ali izgledalo je kao da razmatra taj predlog.

„Galade“, tiho mu kaza Bornhald. „Ne čini ovo. Borićemo se. Svetlost će nas zaštititi!“

„Ubićemo neke dobre ljude ako se budemo borili, Dete Bornhalde“, odgovori mu Galad ne okrećući se. „Svaki zamah naših mačeva biće udarac zadat u ime Mračnoga. Deca su jedini pravi temelj koji je ovom svetu preostao. Potrebni smo. Ako je moj život ono što je nužno da bi se postiglo jedinstvo – neka tako i bude. Ubeđen sam da bi ti postupio isto.“ Pogleda Asunavu pravo u oči.

„Držite ga“, prasnu Asunava, delujući nezadovoljno. „I recite legijama da obustave pripreme za napad. Obavestite ih da sam zarobio lažnog lorda kapetana zapovednika i da ću ga ispitati kako bih utvrdio razmere njegovih zločina.“ A onda se pokoleba. „Ali takođe pronesite glas da neće biti ni kažnjeni ni ispitivani oni koji su ga sledili.“ Asunava okrenu konja i odjaha.

Galad obrnu mač i pruži ga Bornhald. „Vrati se našim ljudima; reci im šta se ovde dogodilo i *nemoj* im dozvoliti da se bore ili da pokušaju da me spasu. To je naređenje.“

Bornhald ga pogleda u oči, pa lagano prihvati mač. Na kraju, stade u stav mirno i pozdravi. „Da, moj lorde kapetane zapovedniče.“

Čim su se njih dvojica okrenuli da odjašu, nečije ruke grubo zgrabiše Galada i svukoše ga iz sedla. On zastinja kada tresnu na tle, a od ranjenog ramena bol mu se vnu preko nedara. Pokuša da ustane na noge, ali nekoliko Ispitivača sjaha i opet ga obori.

Jedan čizmom pribi Galada uz tle, nakon čega se začu siktaj noža iz kanija. Presekoše mu remenje koje mu je nosilo oklop, a onda mu rasekoše i odeću.

„Nećeš više da nosiš uniformu jednog Deteta Svetla, ti Prijatelju Mraka“, reče mu jedan Ispitivač na uvo.

„Ja *nisam* Prijatelj Mraka“, odvrati Galad, lica pribijenog uz travnato tle. „Nikada neću izgovoriti tu laž. Ja hodam u Svetlosti.“

Zbog toga zaradi udarac nogom u slabine, pa još jedan i još jedan. Stenjući, on se skupi na zemlji – ali udarci nastaviše da pljušte.

Naposletku ga obavi mrak.

Stvorenje koje je nekada bilo Padan Fejn hodalo je niz padinu. Usahli korov rastao je mestimično, nalik na retku bradu na licu nekog prosjaka.

Nebo se crnelo. Besnela je oluja. To mu se dopadalo, mada mrzi onoga ko ju je izazvao.

Mržnja. To je dokaz da je i dalje živ – to je jedino osećanje koje mu je preostalo. Jedino osećanje. Više ništa drugo ne može da postoji.

Izgarajuće. Ushićujuće. Prelepo. Toplo. Nasilno. Mržnja. Predивно. To je oluja koja mu daje snagu; to je cilj koji ga tera napred. Al'Tor će umreti – i to od njegove ruke. A nakon toga, možda i Mračni. Predивно...

Stvorenje koje je nekada bilo Padan Fejn vrhovima prstiju dodirnu svoj prelepi bodež, opipavajući ivice šara utisnutih u tananu zlatnu žicu obmotanu oko drške, koja se završavala velikim rubinom. To oružje je nosio u desnici, tako da mu se sečivo pružalo između kažiprsta i srednjeg prsta, koji su zbog toga bili sa strane isečeni na desetine puta.

Krv je s vrha bodeža kapala na korov. Grimizne tačke da ga razvesele. Dole crveno, dole crno. Savršeno. Je li njegova mržnja izazvala tu oluju? Mora da je tako. Da.

Kapi krvi padale su pored tamnih tačaka na uvelom lišću i peteljkaama dok je on sve više zalazio u Pustoš, krećući se ka severu.

On je lud. To je dobro. Kada prihvatiš ludilo – kada ga prigriš i ispijaš kao da je sunčeva svetlost, voda ili čak vazduh – ono postane deo tebe. Kao šaka ili oko. Gledaš ludilom. Ludilom možeš i da obuhvatiš stvari. Predивно je. Oslobođajuće.

Napokon je slobodan.

Stvorenje koje je nekada bilo Mordet stiže do dna brda, ne osvrćući se da pogleda veliku purpurnu gomilu koju je ostavilo na vrhu. Da bi se crvi ubili na pravi način, mora se napraviti veliki nered – ali ponešto mora da se izvede kako treba. Jednostavno je tako.

Magla je počela da ga prati, dižući se s tla. Je li ta magla njegovo ludilo, ili je njegova mržnja? Tako mu je poznata. Vrtloži mu se oko gležnjeva i palaca mu za petama.

Nešto proviri iza obližnje padine, pa se hitro povuče. Crvi umiru glasno. Crvi sve čine glasno. Čopor crva može da uništi čitavu legiju. Kada ih čuješ, brzo beži u suprotnom smeru. Ali u tom slučaju može biti pametno da pošalješ izviđače da procene u kom se pravcu čopor kreće, da ne bi samo nastavio dalje i opet naleteo na njega, samo negde drugde.

I zato se stvorenje koje je bilo Padan Fejn nije iznenadilo kada je zamaklo za padinu i zateklo skupinu bojažljivih Troloka, koje je predvodio jedan Mirdraal.

On se nasmeši. *Prijatelji moji*. Prošlo je previše vremena.

Bio je potreban trenutak da njihovi sirovi mozgovi dođu do očiglednog – premda lažnog – zaključka: ako neki čovek tu tumara, onda *nije moguće* da u blizini ima crva. Oni bi osetili miris njegove krvi i došli po njega. Crvi više vole ljudsko meso od troločkog. To ima smisla. Stvorenje koje je nekada bilo Mordet okusilo je i jedno i drugo, a troločko meso baš i nije za neku preporuku.

Troloci pohrliše napred kao nekakav raspareni čopor, prepun perja, kljunova, kandži i kljova. Stvorenje koje je nekada bilo Fejn nepomično je stajalo, a magla mu je palacala oko bosih nogu. Baš predивно! Na samom začelju troločke skupine, Mirdraal se kolebao, upirući u njega svoj bezoki pogled. Možda je osećao da nešto užasno nije kako treba. Naravno, u pravu je. Ne može se jedno bez drugoga. To ne bi imalo smisla.

Stvorenje koje je nekada bilo Mordet – uskoro će mu biti potrebno novo ime – grleno se nasmeši.

Mirdraal se okrenu da pobjegne. Magla napade.

Ona preplavi Troloke, krećući se brzo, kao pipci nemani u Aritskom okeanu. Pramenovi magle pohrliše prema troločkim nedrima. Jedan dugi konopac sevnu im iznad glava, pa sevnu napred tako brzo da se zamagli i pogodi Sen u vrat.

Troloci zavrištaše, stadoše da se grče i padaju na tle. Kosa im popada u pramenovima, a koža im *proključa*, sva u plikovima i čirevima. Kada su čirevi popucali, u koži Nakota Senke ostavljali su rupe kao krateri, kao mehurovi na površini metala kada se prebrzo ohlade. Stvorenje koje je nekada bilo Padan Fejn od radosti ustade i zatvori oči, dižući glavu prema tmurnom olujnom crnom nebu, pa rastvori usne uživajući u gozbi. Nakon što to prođe, uzdahnu i čvršće stisnu bodež tako da mu se zaseče u meso.

Crveno dole, crno gore. Crveno i crno, crveno i crno – tako mnogo crvenog i crnog. Predivno.

Nastavio je kroz Pustoš.

Iskvareni Troloci iza njega ustadoše na noge i podoše za njim, teturajući se dok su im bale kapale sa usana. Oči su im postale tromi i izgubile su sjaj, ali kada on to bude pozeleo, odgovoriće mahnitom krvoločnošću, koja će nadmašiti sve za šta su za života znali.

Ostavio je Mirdraala. Neće vaskrsnuti, kako glasine govore. Njegov dodir sada nanosi trenutnu smrt pripadnicima njegovog soja. Šteta. Posедуje nekoliko klinova koje bi inače valjano iskoristio.

Možda bi trebalo da nabavi rukavice. Ali ako to uradi, onda neće moći da seče sebi šaku. U tome je muka.

Nije bitno. Napred. Kucnuo je čas da ubije Al'Tora.

Rastužio se zbog toga što lovu mora doći kraj. Ali više nema nikakvog razloga za lov. Čovek ne lovi nešto kada *tačno* zna gde će biti – već ga samo sačeka da dođe.

Kao da je reč o starom prijatelju. Dragom i voljenom starom prijatelju, kojeg ćeš proburaziti kroz oko, rasporediti i proždrti, šakama mu kidajući telo i ispijajući krv. Tako se postupa prema prijateljima.

To je počast.

Malenarin Raji listao je izveštaje o snabdevanju. Onaj spaljeni kapak na prozoru iza njegovog stola opet se uz tresak otvorio, propuštajući sparinu Pustoši. Iako je deset godina proveo na položaju zapovednika tornja Hit, nije se navikao na vrelinu visoravni. Na vlagu. Na sparan vazduh, počesto ispunjen smrdom truleži.

Vetar zafijuka i zatrese drveni kapak. On ustade, pa priđe da ga zatvori, a onda obavi kanap oko drške kapka da se više ne bi otvarao.

Vrati se za svoj sto, iščitavajući spisak novopridošlih vojnika. Uz svako ime bila je navedena i veština – na visoravnima svaki vojnik mora da izvršava dve ili više dužnosti. Veština previjanja rana. Hitre noge za prenošenje poruka. Oštro oko s lukom. Umeće da ona stara kaša ima ukus kao potpuno nova. Malenarin je uvek tražio ljude

koji se ubrajaju u tu poslednju skupinu. Kuvar koji može da izvede da vojnici budu željni da uđu u trpezariju vredan je svoje težine u zlatu.

Malenarin skloni u stranu izveštaj koji je trenutno čitao, pa spusti na njega troločki rog ispunjen olovom, koji je čuvao upravo u tu svrhu. Naredni list hartije na njegovoj hrpi bilo je pismo od jednog čoveka po imenu Bariga – trgovca koji poslom dovodi svoj karavan do tornja. Malenarin se nasmeši; on je na prvom mestu vojnik, ali preko nedara nosi tri srebrna lančića koji označavaju da je on majstor trgovac. Premda njegov toranj mnogo potrepština dobija neposredno od kraljice, nijednom kandorskom zapovedniku ne uskraćuje se prilika da se cenka s trgovcima.

Ako bude imao sreće, poći će mu za rukom da tog stranog trgovca napije dok se budu cenkali. Malenarinu je više puta pošlo za rukom da prisili trgovce na godinu dana vojne službe kao kaznu zbog sklapanja pogodbi koje na kraju nisu mogli da ispune. Godinu dana obuke u kraljičinoj vojsci veoma često je od velike koristi za dežmekaste strane trgovce.

Spustio je tu hartiju ispod troločkog roga, a onda se pokolebao kada je video poslednju stvar koja je s dna hrpe zahtevala njegovu pažnju. Bio je to podsetnik od njegovog domostrojitelja. Kimlinu, njegovom najstarijem sinu, bliži se četrnaesti imendan. Kao da Malenarin to može da zaboravi! Nije mu potreban nikakav podsetnik.

Nasmeši se, pa spusti troločki rog na tu poruku, za slučaj da se kapak opet otvori. Lično je ubio Troloka čiji je to rog bio. Onda je prišao zidu svoje radne sobe i otvorio svoj izandali kovčeg od hrastovog drveta. Između ostalog, u njemu je bio i mač umotan u tkaninu, sa sve smeđim kanijama koje su bile podmazivane i održavane, ali su od vremena izbledele. Bio je to mač njegovog oca.

Za tri dana, daće ga Kimlinu. Dečak postaje muškarac na svoj četrnaesti imendan, kada dobija prvi mač i postaje odgovoran za sebe. Kimlin se naporno trudio da nauči mačevalačke stavove od najstrožih učitelja koje je Malenarin uspeo da pronađe. Njegov sin će ubrzo postati odrastao čovek. Kako samo godine brzo prolaze.

Ponosno uzdahnuvši, Malenarin zatvori kovčeg, pa ustade i izađe iz radne sobe kako bi se zaputio u svakodnevni obilazak. U tornju je bilo dve stotine pedeset vojnika i bila je to odbrambena utvrda koja motri na Pustoš.

Imati dužnost znači imati i ponos – baš kao što nošenje bremena daruje snagu. Motrenje na Pustoš je njegova dužnost i njegova snaga, a u poslednje vreme naročito je važno – zbog one čudne oluje na severu i zbog toga što su kraljica i većina kandorske vojske otišli da traže Ponovorođenog Zmaja. On zatvori vrata radne sobe, pa navuče skrivenu rezu koja ih je zaključavala s druge strane; neprijatelj koji osvaja toranj neće znati koja vrata izlaze na stepenište što vodi naviše. Na taj način, jedna mala radna soba može da igra ulogu u odbrani tornja.

Prišao je stepeništu. Do tih gornjih spratova ne može se doći iz prizemlja – donjih četrdeset stopa tornja zapravo je jedna velika klopka. Neprijatelj koji se probije u prizemlje i uspne uz tri sprata vojničkih odaja, otkriće da četvrtog sprata nema. Jedini način da se neko uspne na četvrti nivo jeste da se popne uz uzani mostić – koji

može da se sruši – na spoljnom delu kule; a mostić vodi s drugog sprata na četvrti. Napadači koji se tuda uspinju u potpunosti su izloženi strelama odozgo. A onda, kada se neki od njih uspinu, ali ne i svi, Kandorci će srušiti mostić i na taj način podeliti neprijateljske snage, ostavljajući one koji su se uspjeli da izginu dok pokušavaju da nađu unutrašnje stepenište.

Malenarin se peo britkim korakom.

Povremeni prorezi pored stepenika gledaju na stepenište i omogućavaju lukonošama da odapinju strele na zavojevače. Kada se našao na otprilike pola puta do gore, začuo je žustre korake kako se spuštaju. Trenutak kasnije, Džargen – narednik na straži – zamače za okuku. Baš kao većina Kandoraca, Džargen je imao račvastu bradu; crna kosa bila mu je prošarana sedim vlasima.

Džargen se pridružio Pustoj straži dan nakon svog četrnaestog imendana. Oko ramena svoje smeđe uniforme nosio je vrpцу, sa čvorom za svakog Troloka kojeg je ubio. Na tom čudu mora da je već skoro pedeset čvorova.

Džargen ga pozdravi prinoseći ruku prsima, a onda spusti šaku na mač, što je bio znak poštovanja za njegovog zapovednika. U mnogim zemljama, takvo držanje mača smatralo bi se uvredom, ali zna se da su južnjaci sitničavi i prgavi. Zar ne vide da se držanjem za mač ukazuje čast i da taj čovek stavlja do znanja da svog zapovednika smatra dostojnom pretnjom?

„Moj lorde“, grubim glasom reče Džargen. „Blesak s tornja Rena.“

„Šta je?“, upita Malenarin. Njih dvojica potrčase uz stepenište, hodajući rame uz rame.

„Bio je uočljiv, gospodine“, kaza mu Džargen. „Svojim očima sam ga video. Samo jedan blesak, ali *jeste* ga bilo.“

„Jesu li poslali ispravku?“

„Do sada možda i jesu. Potrčao sam po tebe.“

Da je bilo više vesti, Džargen bi ih podelio s njim, tako da Malenarin više nije hteo da tupi zube. Ubrzo izađoše na vrh tornja, na kom se nalazila ogromna naprava sa ogledalima i svetiljkama. Pomoću te naprave, toranj može da šalje poruke na istok ili na zapad – gde drugi tornjevi motre na Pustoš – ili na jug, niz red tornjeva koji vodi sve do palate Aesdaišar u Čahinu.

Od njegovog tornja prostirale su se ogromne zatalasane kandorske visoravni. Neka brda na jugu i dalje su bila lagano prekrivena jutarnjom sumaglicom. Ta zemlja na jugu, slobodna od te neprirodne vreline, ubrzo će ozeleneti, a kandorski čobani popeće se na visoke pašnjake kako bi napasali ovce.

Na severu je Pustoš. Malenarin je čitao o vremenima kada se Pustoš jedva nazirala s njegovog tornja. Sada je prišla skoro nadomak temelja. Na severozapadu je i toranj Rena. Njegov zapovednik lord Nijah od kuće Okatomo dalji mu je rod i dobar prijatelj. On ne bi poslao blesak bez razloga, a poslao bi ispravku da se to dogodilo slučajno.

„Ima li novih vesti?“, upita Malenarin.

Vojnici na straži odmahnuše glavama. Džargen zalupka nogom, a Malenarin prekrsti ruke kako bi sačekao ispravku.